

VI. KONIUNKTURA W HANDLU

1. Omówienie wyników

1. Koniunktura w handlu w I kwartale 2018 r. uległa poprawie. Wartość wskaźnika koniunktury IRG SGH (IRGTRD) zwiększyła się o 7,5 punktu i obecnie wynosi 5,4 pkt. Jest niższa od poziomu odnotowanego przed rokiem (7,1 pkt w I kwartale 2017 r.), lecz wyższa od średniej dla I kwartału z ostatnich dziesięciu lat (która wynosi 3,1 pkt).

2. W przekroju według wielkości przedsiębiorstwa, mierzonej liczbą zatrudnionych, odnotowano wzrost wartości wskaźnika dla wszystkich badanych grup przedsiębiorstw; największy (wzrost o 11,9 pkt) dla przedsiębiorstw zatrudniających od 51 do 100 osób (z -5,3 pkt do 6,6 pkt). W grupie przedsiębiorstw zatrudniających od 21 do 50 osób, pomimo wzrostu o 1,9 pkt, wartość wskaźnika koniunktury pozostała ujemna (-1,2 pkt). Dla przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 100 osób wskaźnik osiągnął najwyższą wartość, 16,7 pkt.

3. W przekroju według rodzaju działalności handlowej poprawę koniunktury zanotowano dla przedsiębiorstw zajmujących się sprzedażą detaliczną (wzrost wartości wskaźnika koniunktury z -1,2 pkt do 1,1 pkt) oraz dla przedsiębiorstw prowadzących sprzedaż we wszystkich formach, tj. detaliczną, hurtową i mieszaną (wzrost z -6,7 pkt do 15,9 pkt). Dla przedsiębiorstw zajmujących się sprzedażą hurtową zanotowano spadek wartości wskaźnika koniunktury z 5,6 pkt do 4,0 pkt.

4. W przekroju według miejsca prowadzenia działalności poprawę koniunktury zaobserwowano w przedsiębiorstwach handlowych działających w dużych, średnich i małych miastach. We wszystkich tych grupach wskaźnik koniunktury osiągnął dodatnią wartość; najwyższą dla przedsiębiorstw prowadzących działalność handlową w dużych miastach (17,5 pkt). Najniższą wartość wskaźnika koniunktury (w wysokości -6,8 pkt) odnotowano dla przedsiębiorstw działających we wsiach.

5. Wartość ogólnego wskaźnika koniunktury w handlu wzrosła przy jednoczesnym spadku większości sald (zmian sytuacji ogólnej i finansowej, utrzymywanych zapasów, zakupów od dostawców krajowych i zagranicznych, poziomu zatrudnienia, wolumenu sprzedaży oraz utrzymywanej powierzchni magazynowej). Ankietowani ocenili ogólną kondycję swoich przedsiębiorstw jako dobrą, a ich przewidywania dotyczące najbliższych 6 miesięcy są optymistyczne – spodziewają się poprawy ogólnej sytuacji swoich zakładów handlowych.

6. Od początku badania koniunktury w handlu, prowadzonego przez IRG SGH, trzy czynniki niezmiennie ograniczają poprawę sytuacji przedsiębiorstw handlowych: konkurencja, wysokie koszty zatrudnienia pracowników i niedostateczny popyt. Tak też było w mijającym kwartale. W porównaniu z IV kwartałem 2017 r. uciążliwość tych barier zwiększyła się. Wzrosły odsetki uczestników badania uskarżających się na: silną konkurencję – z 70% do 74,1%, wysokie koszty zatrudnienia pracowników – z 60,4% do 63,1% i niedostateczny popyt – z 47,2% do 52,2%. Na kolejnych miejscach w rankingu czynników ograniczających rozwój działalności uplasowały się: zbyt mała powierzchnia sprzedaży i magazynów, wysokie oprocentowanie kredytów oraz niska dostępność kredytów.

7. Wartość salda odpowiedzi na pytanie dotyczące zmiany ogólnej sytuacji przedsiębiorstw handlowych zmniejszyła się w porównaniu z IV kwartałem 2017 r. aż o 29,1 pkt, osiągając poziom 25,5 pkt. Jest jednak nieco wyższa niż w analogicznym okresie ubiegłego roku (o 3,6 pkt). Przewidywania dotyczące najbliższych kilku miesięcy są optymistyczne – przedsiębiorstwa spodziewają się poprawy swojej ogólnej sytuacji.

8. Równie znacznie pogorszyła się sytuacja finansowa przedsiębiorstw handlowych. Wartość salda wynosi -30,8 pkt. Jest o 24 pkt niższa niż kwartał wcześniej i o 4,8 pkt niższa niż w roku 2017. Rozkład odpowiedzi jest następujący: 5,5% badanych przedsiębiorstw uznało, że względem IV kwartału 2017 r. ich sytuacja poprawiła się, 58,2% respondentów stwierdziło, że ich sytuacja nie uległa zmianie, natomiast 36,3% badanych odnotowało jej pogorszenie się. Podobnie jak w przypadku przewidywań dotyczących sytuacji ogólnej, przedsiębiorstwa handlowe spodziewają się poprawy swojej sytuacji finansowej w najbliższych miesiącach.

9. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość zapasów obniżyła się względem IV kwartału 2017 r. o 9,6 pkt i wynosi obecnie -9,6 pkt. Jest jednak wyższa od wartości sprzed roku o 5,6 pkt. Rozkład odpowiedzi jest następujący: 14,3% badanych przedsiębiorstw uznało, że ich zapasy się zwiększyły, 61,8% nie stwierdziło żadnych zmian w ich poziomie, a 23,9% respondentów poinformowało o spadku zapasów. Przewidywany jest dalszy, choć nieznaczny, spadek poziomu zapasów przedsiębiorstw handlowych w nadchodzących miesiącach (wartość salda prognostycznego wynosi -0,4 pkt).

10. W ciągu ostatniego kwartału nastąpił spadek wartości salda odpowiedzi na pytanie o wielkość zakupów od dostawców krajowych (z 3,6 pkt do -18,6 pkt). Pomimo spadku wartość salda była nieco wyższa od zanotowanej w I kwartale 2017 r. (o 0,4 pkt). Prognozy na najbliższe miesiące są jednak optymistyczne – przedsiębiorstwa handlowe spodziewają się wzrostu zakupów od dostawców krajowych.

11. W ciągu kwartału obniżyła się również wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość zakupów od dostawców zagranicznych (z poziomu 5,4 pkt do -14,3 pkt). Pozostaje jednak wyższa (o 4,3 pkt) od zanotowanej w analogicznym okresie ubiegłego roku. Na bieżące saldo złożyły się następujące odpowiedzi: 9,2% respondentów w I kwartale 2018 r. zwiększyło – w porównaniu z IV kwartałem 2017 r. – zakupy od dostawców zagranicznych, 67,3% utrzymało je na dotychczasowym poziomie, natomiast 23,5% zmniejszyło je. Zdaniem handlowców, w kolejnych miesiącach sytuacja ulegnie pogorszeniu (wartość salda prognostycznego jest nadal ujemna i wynosi -4,4 pkt).

12. Maleje zatrudnienie w handlu. W ciągu kwartału wartość salda spadła, osiągając poziom 18,6 pkt. Jest niższa niż rok wcześniej o 6,8 pkt. Przedsiębiorstwa planują ograniczenie zatrudnienia w nadchodzących miesiącach, jednak skala redukcji będzie mniejsza od dotychczasowej.

13. W I kwartale 2018 r. w 50,7% przedsiębiorstw handlowych ceny wzrosły w porównaniu z IV kwartałem 2017 r. (w tym: w 15,8% o więcej procent, w 24,4% o tyle samo procent, a w 10,5% o mniej procent), w 45,5% ankietowanej grupy przedsiębiorców ceny nie zmieniły się, natomiast w 3,8% obniżyły się. Przedsiębiorstwa spodziewają się wzrostu cen w kolejnym kwartale.

14. Zmniejszył się wolumen sprzedawanych towarów (spadek wartości salda o 19,5 pkt). Wartość salda wynosi -26,7 pkt i jest zbliżona do poziomu odnotowanego w analogicznym okresie ubiegłego roku (była wówczas równa -27,1 pkt). Na obecną wartość salda złożyły się następujące odpowiedzi: 15,4% przedsiębiorstw handlowych uznało, że w I kwartale 2018 r. względem IV kwartału 2017 r. wolumen sprzedawanych przez nie towarów zwiększył się, 42,5% respondentów wskazało, iż utrzymał się on na tym samym poziomie, natomiast u 42,1% ankietowanych nastąpił spadek. Przedsiębiorstwa handlowe przewidują wzrost wielkości sprzedaży w najbliższym kwartale.

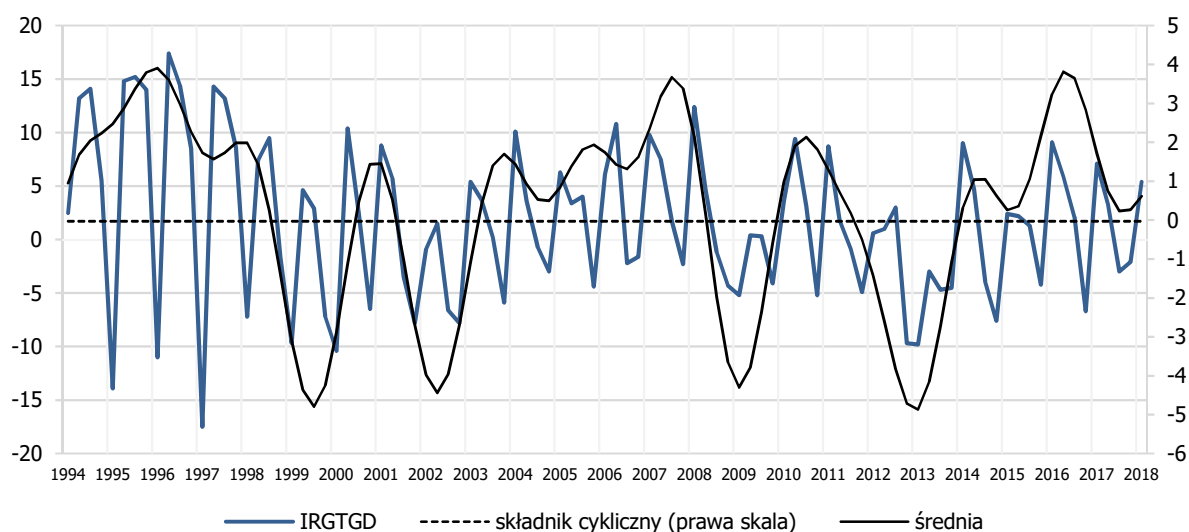
15. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość ogólnej powierzchni magazynowej zmniejszyła się i pozostaje ujemna (-7,0 pkt). Jest niższa o 8,7 pkt niż rok wcześniej. Prognozy są nadal pesymistyczne (wartość salda przewidywań wynosi -2,2 pkt).

16. Ogólna sytuacja przedsiębiorstw handlowych w I kwartale 2018 r. została przez nie oceniona jako dobra. Wartość salda odpowiedzi na to pytanie wynosi 10,8 pkt. Rozkład odpowiedzi jest następujący: 25,0% badanych przedsiębiorstw uznało ogólną kondycję swojego przedsiębiorstwa za dobrą, 60,8% za średnią, a 14,2% za słabą. Przedsiębiorstwa handlowe spodziewają się nieznacznej poprawy swojej ogólnej sytuacji ekonomicznej w nadchodzącym okresie.

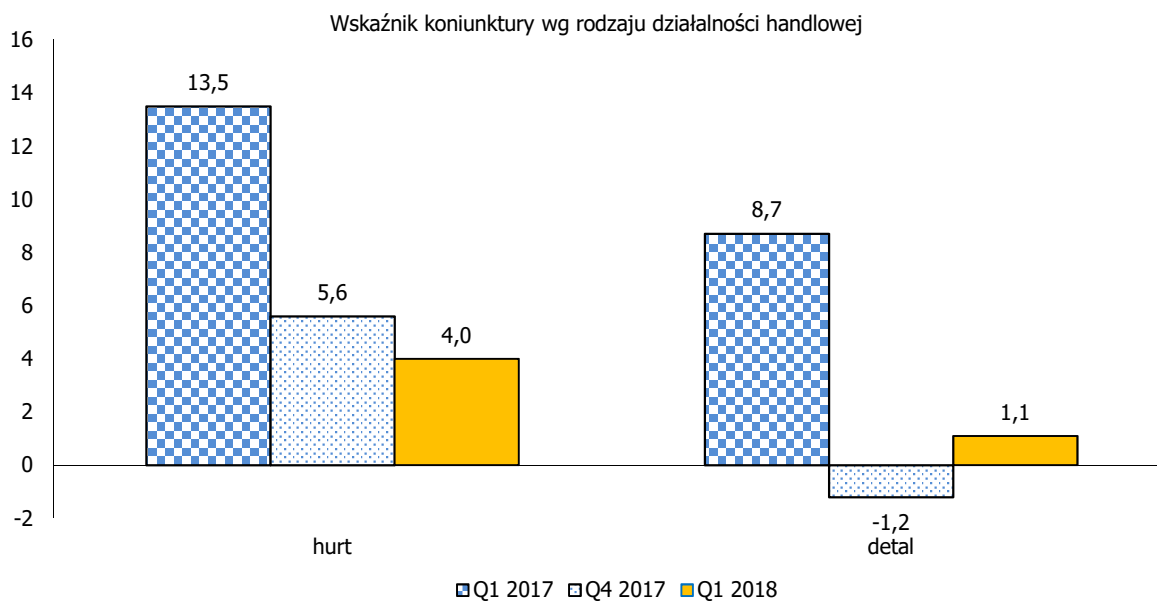
17. Od wielu lat na wysokim poziomie utrzymuje się wartość salda odpowiedzi na pytanie dotyczące wzrostu konkurencji na rynku. W tym badaniu zmniejszyła się ona o 2,2 pkt w stosunku do poprzedniego kwartału i osiągnęła wartość 34,4 pkt. Rozkład odpowiedzi był następujący: 35,5% ankietowanych przedsiębiorstw uznało, że w I kwartale 2018 r. względem IV kwartału 2017 r. konkurencja dla nich wzrosła, 63,4% nie zauważyło zmiany, a 1,1% respondentów stwierdziło, że konkurencja zmniejszyła się. Przedsiębiorstwa handlowe spodziewają się jednak wzrostu zagrożenia ze strony konkurencji w najbliższych miesiącach.

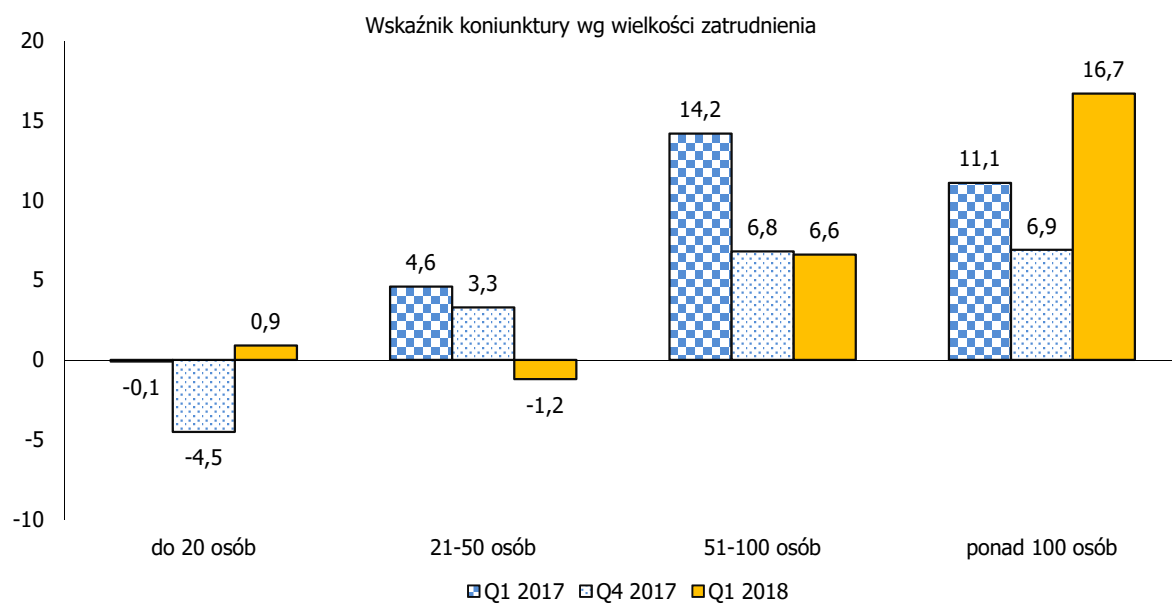
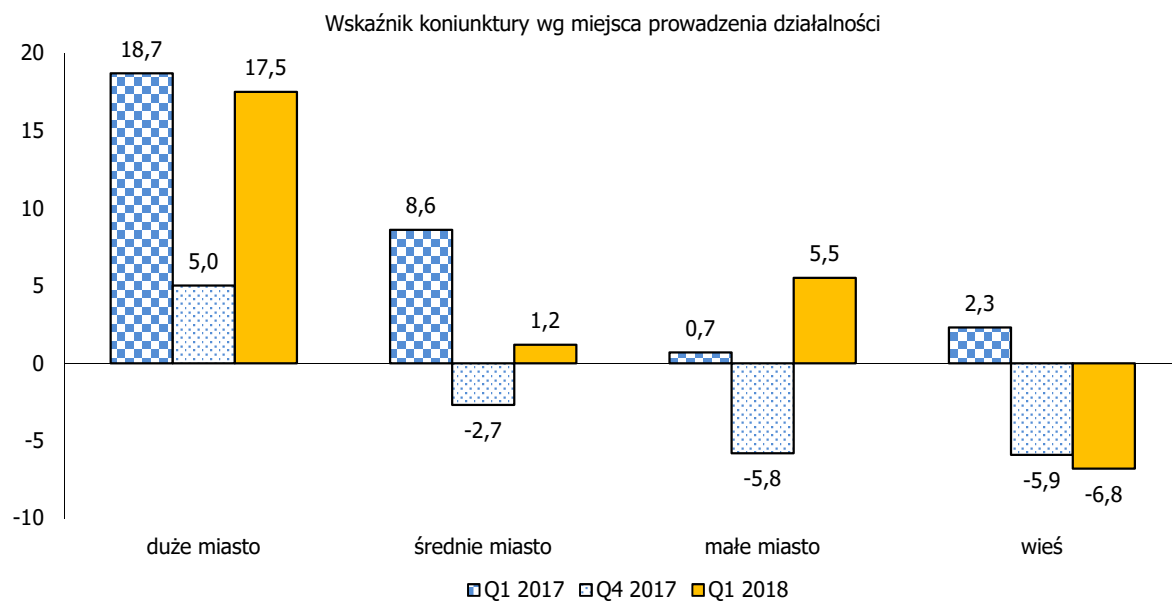
2. Wyniki szczegółowe

WSKAŹNIK KONIUNKTURY

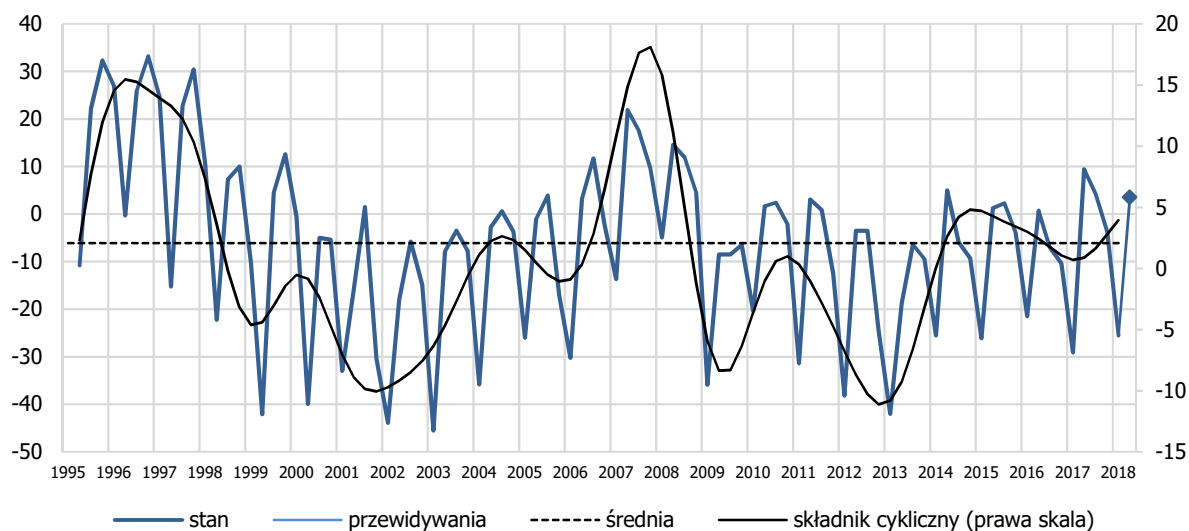

składowe salda	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018
1. wolumen sprzedaży - przewidywania	12,1	16,6	2,6	-1,2	7,0
2. zakupy towarów od dostawców krajowych i zagranicznych - przewidywania	-4,5	4,4	-5,5	-5,2	-0,7
3. zapasy - stan	-15,2	11,0	6,3	0,0	-9,6
wskaźnik koniunktury (IRGTRD): $(1+2-3)/3$	7,1	3,3	-3,0	-2,1	5,4

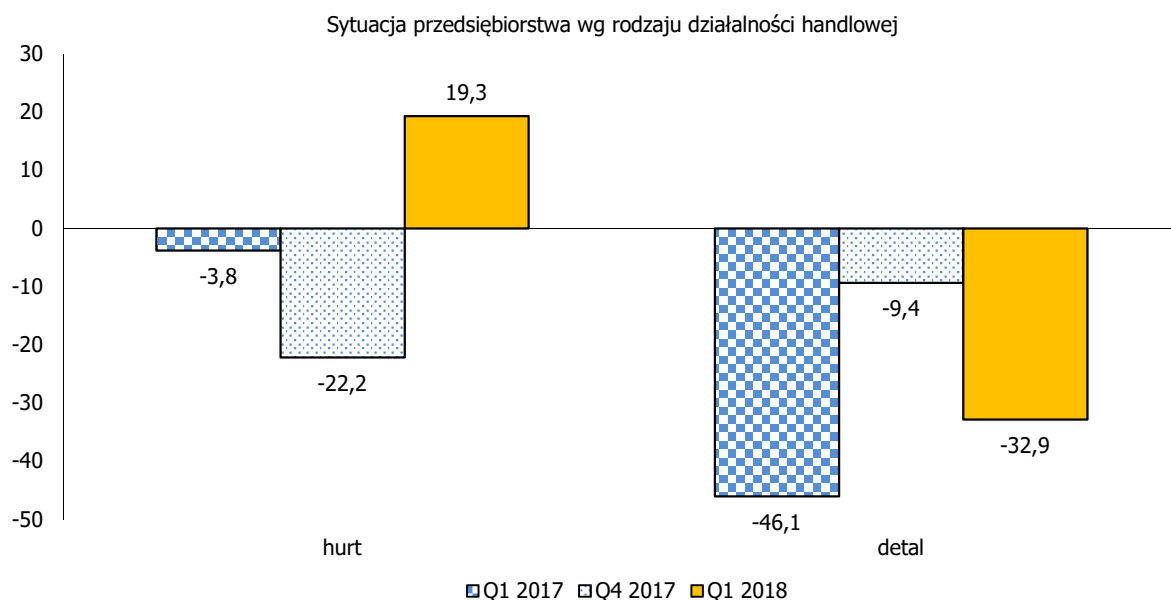

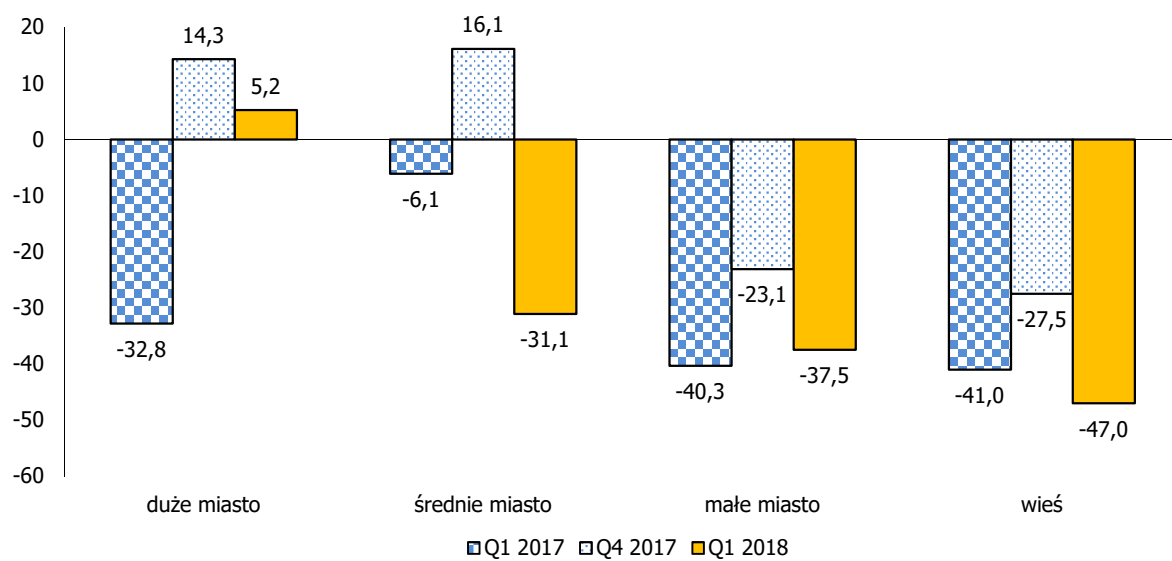
SYTUACJA PRZEDSIĘBIORSTWA

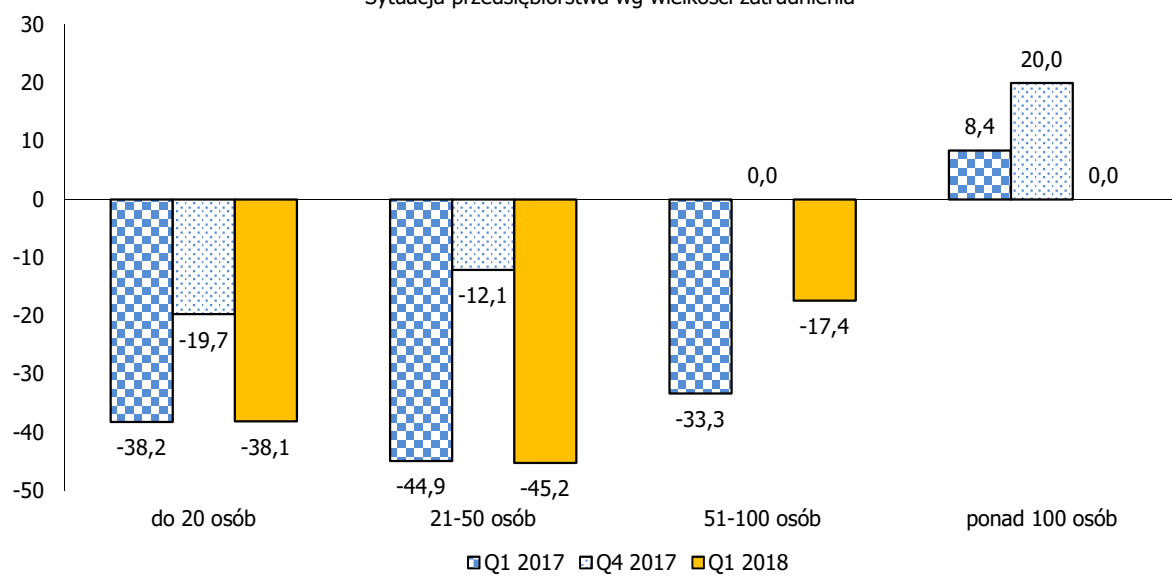
warianty odpowiedzi - odsetki	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	przewidywania
1. poprawa	7,6	23,2	24,3	19,7	7,3	23,0
2. brak zmiany	55,7	63,0	55,6	57,0	59,9	57,6
3. pogorszenie	36,7	13,8	20,1	23,3	32,8	19,5
saldo (1.-3.)	-29,1	9,4	4,2	-3,6	-25,5	3,5

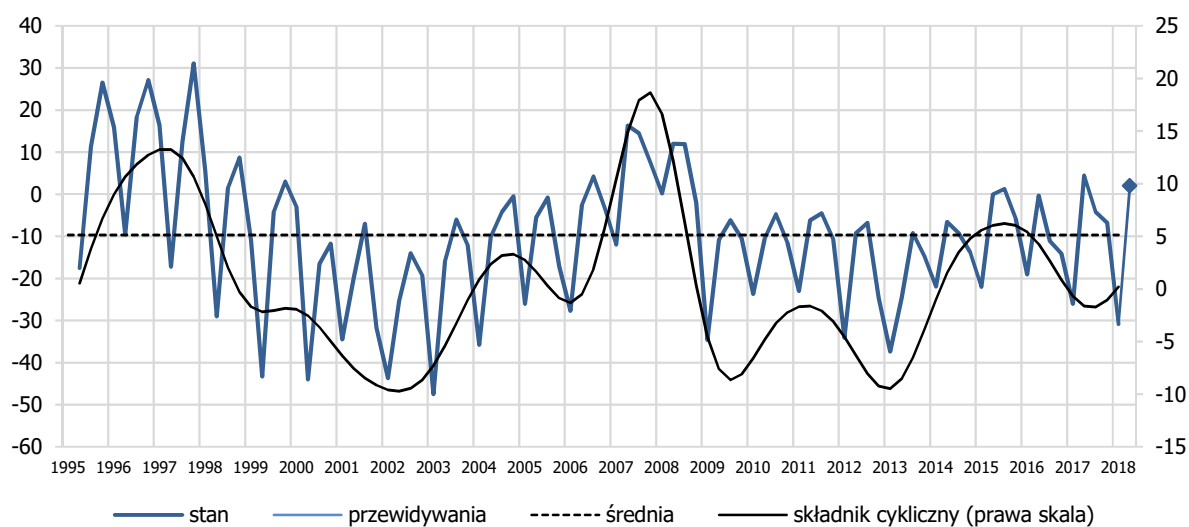
Sytuacja przedsiębiorstwa wg miejsca prowadzenia działalności

Sytuacja przedsiębiorstwa wg wielkości zatrudnienia

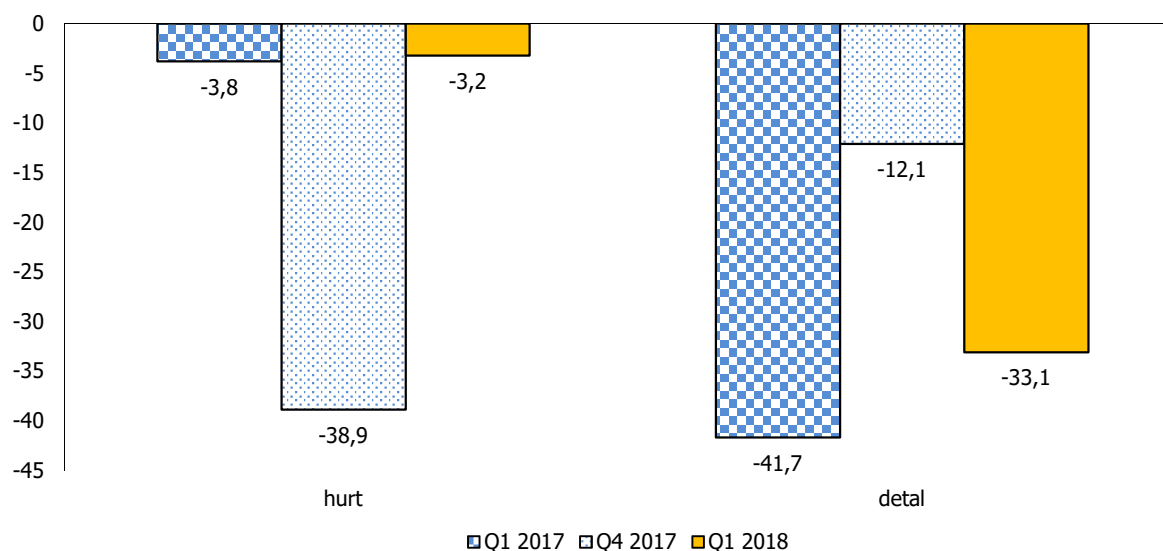

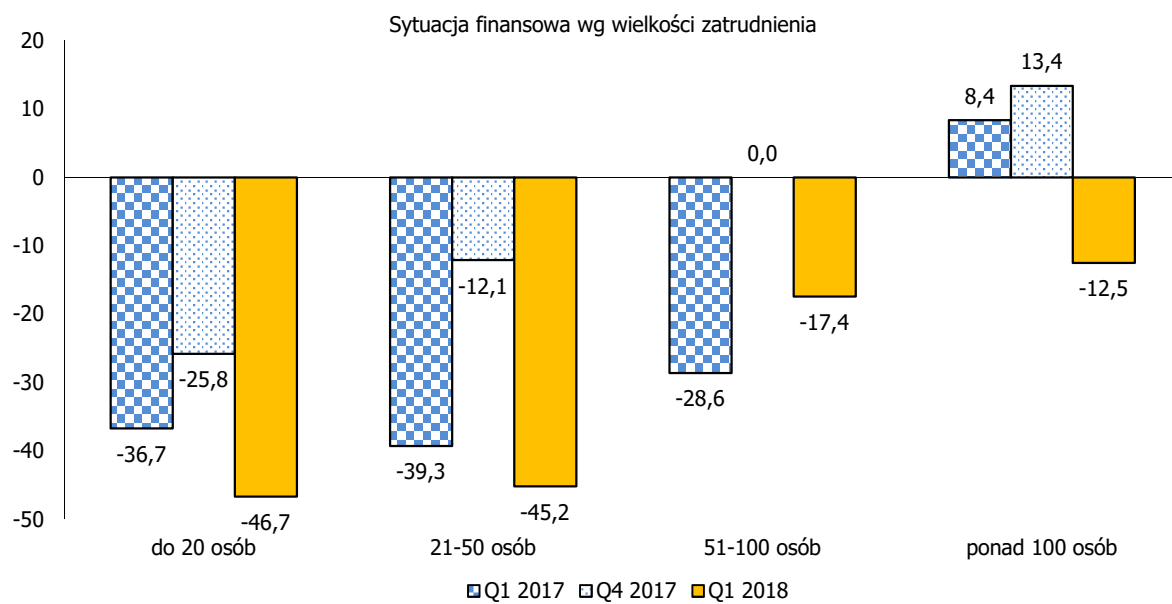
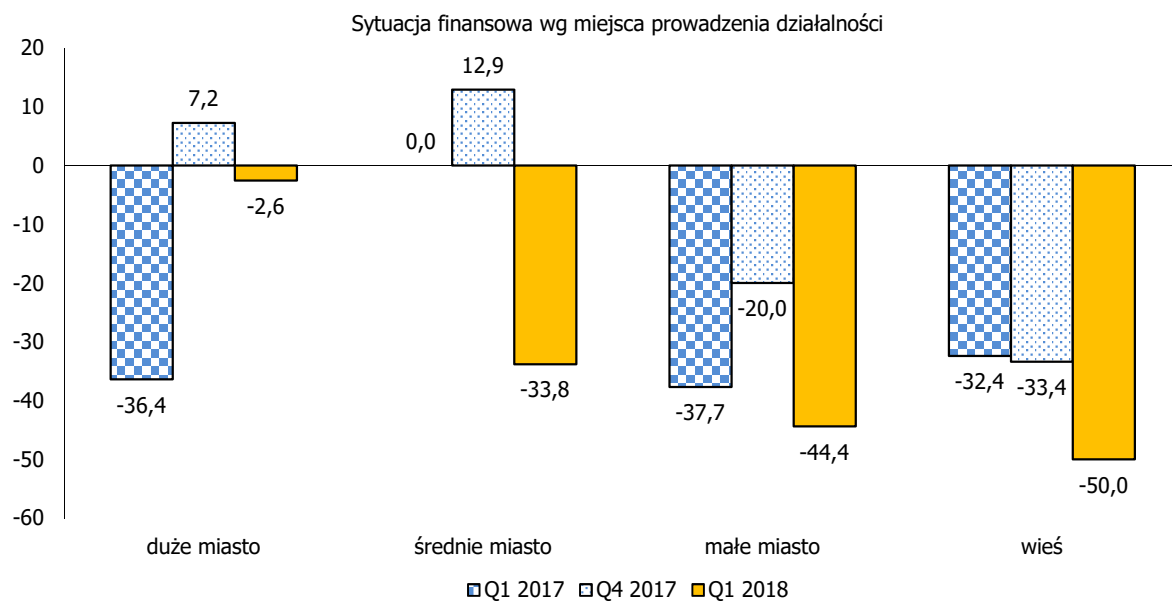
SYTUACJA FINANSOWA

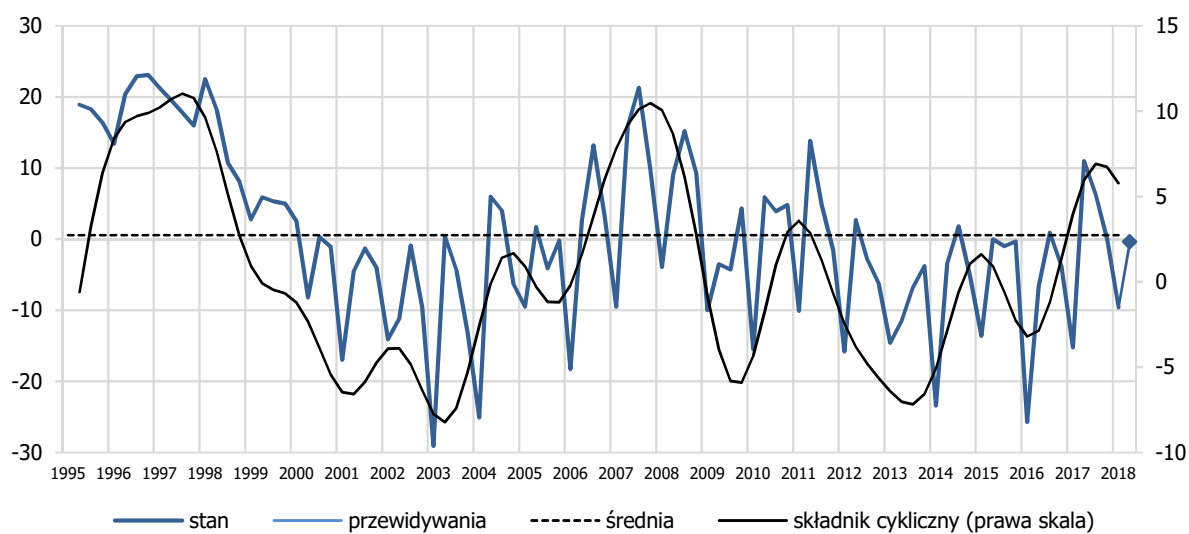
warianty odpowiedzi - odsetki	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	przewidywania
1. poprawa	8,9	21,1	20,1	19,3	5,5	22,6
2. brak zmiany	56,2	62,0	55,6	54,6	58,2	56,8
3. pogorszenie	34,9	16,7	24,3	26,1	36,3	20,6
saldo (1.-3.)	-26,0	4,5	-4,2	-6,8	-30,8	2,0

Sytuacja finansowa wg rodzaju działalności handlowej

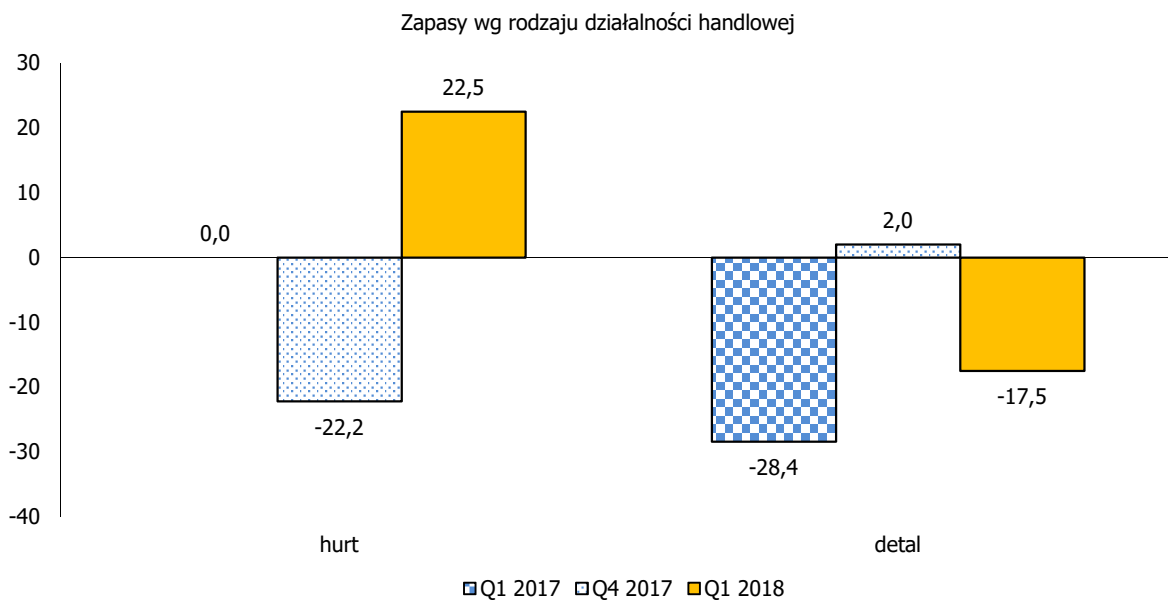

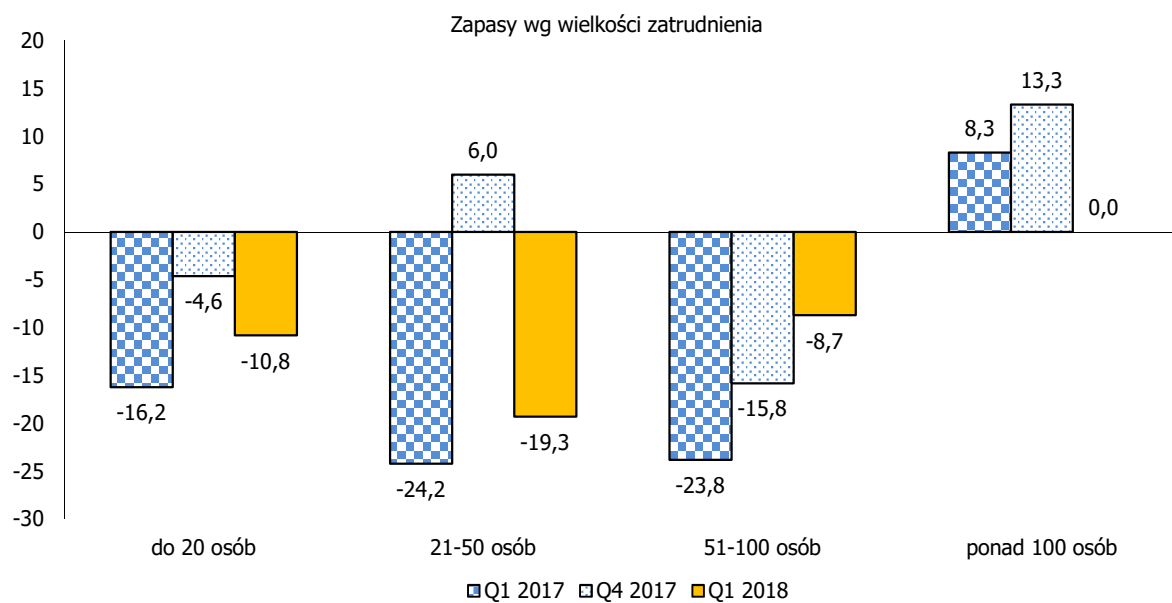
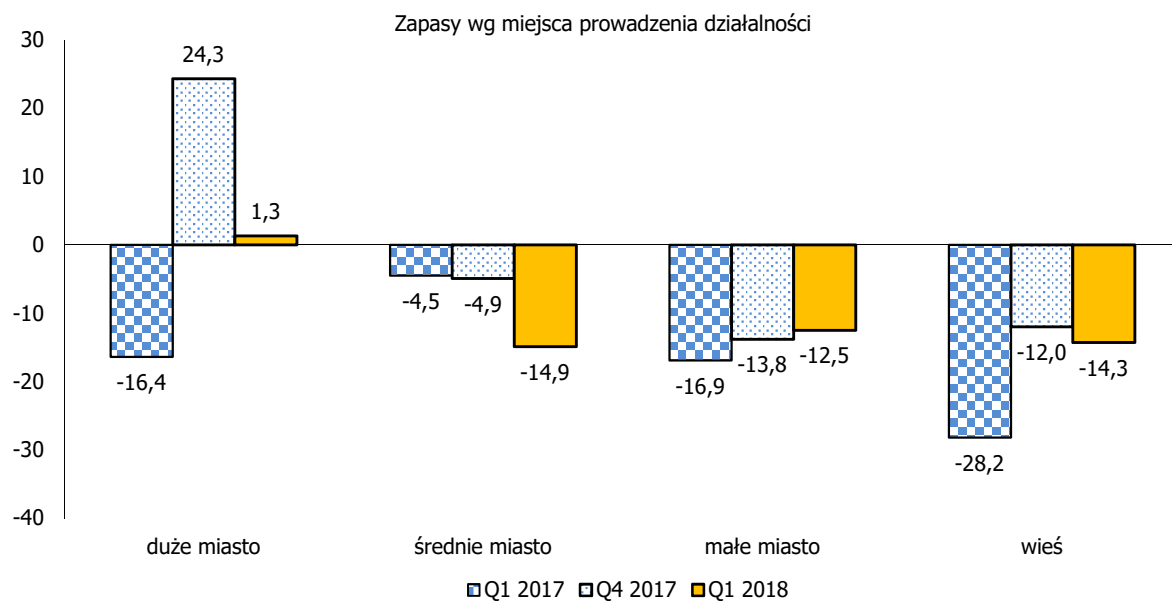

ZAPASY

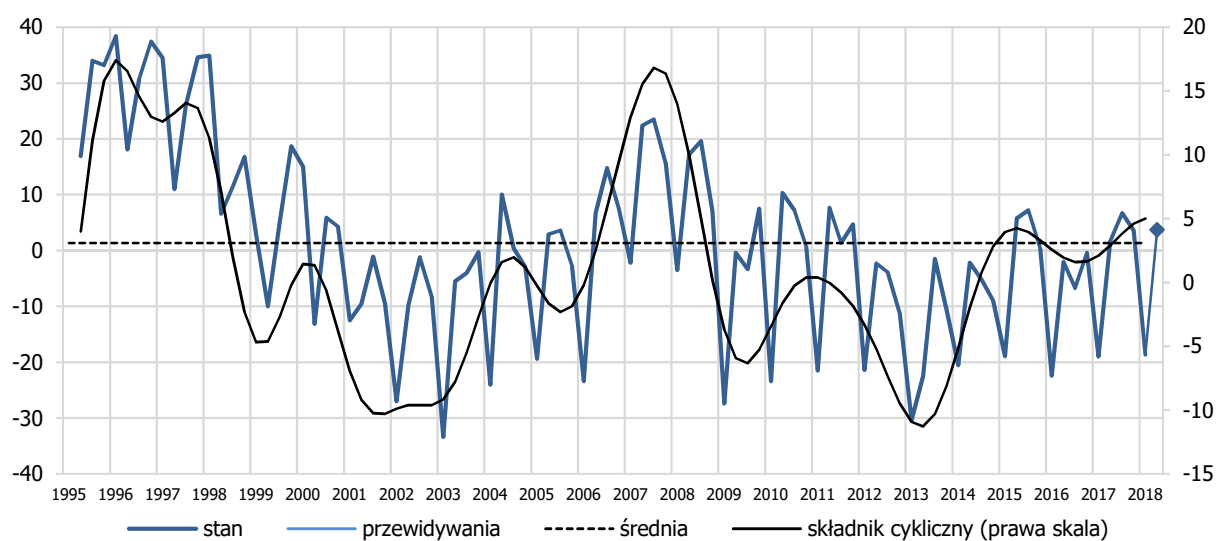

warianty odpowiedzi - odsetki	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	przewidywania
1. wzrost	13,5	24,5	26,4	21,1	14,3	16,7
2. brak zmiany	57,8	62,0	53,6	57,9	61,8	66,1
3. spadek	28,7	13,5	20,1	21,1	23,9	17,1
saldo (1.-3.)	-15,2	11,0	6,3	0,0	-9,6	-0,4

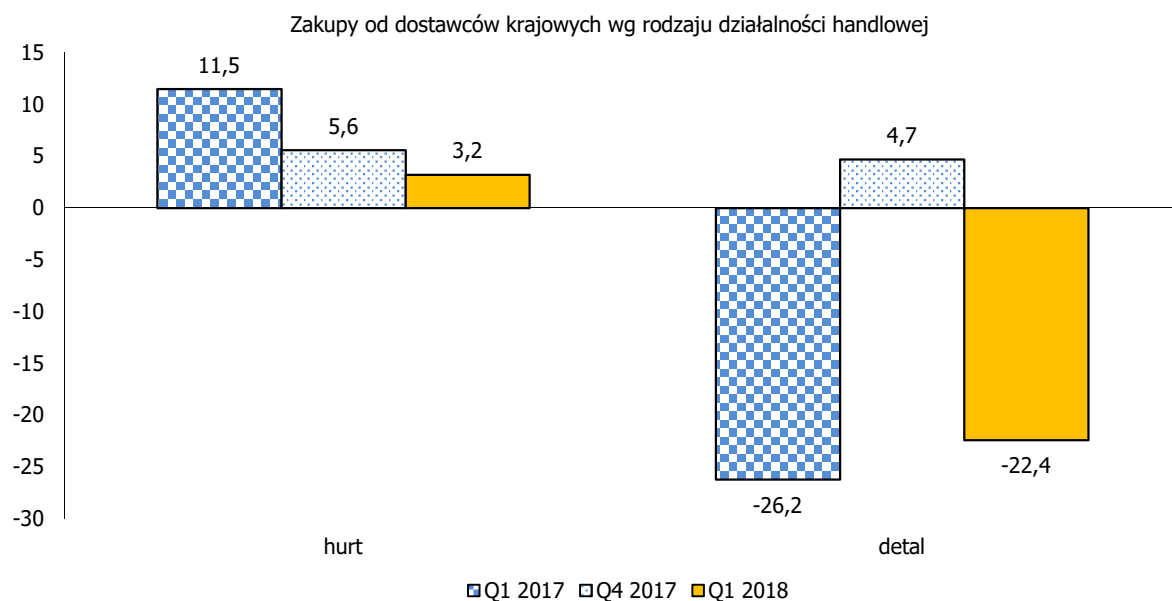

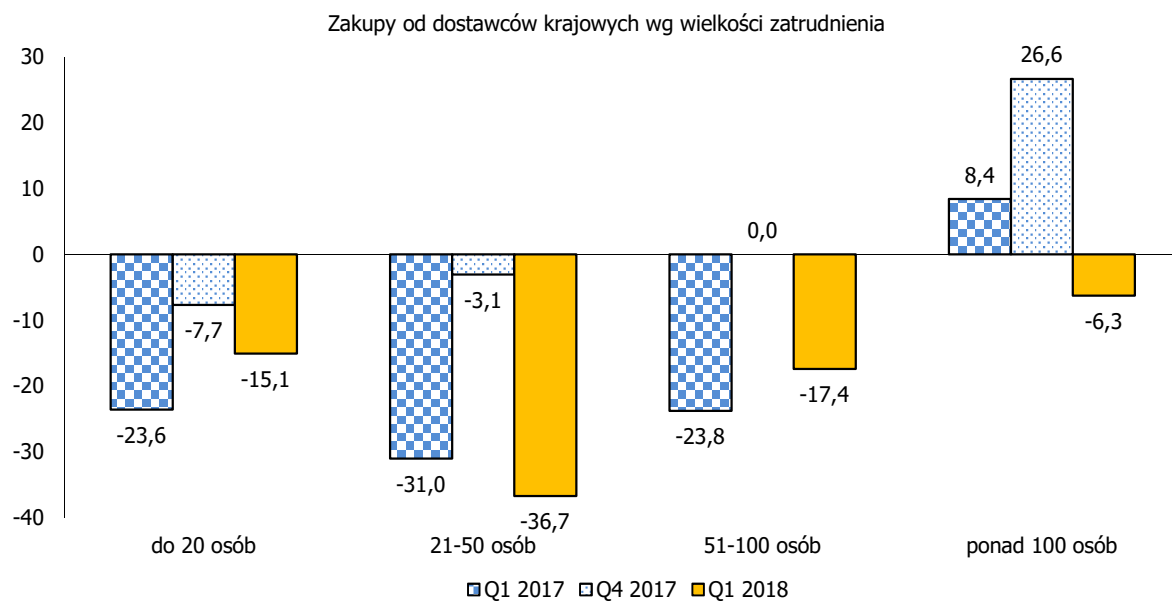
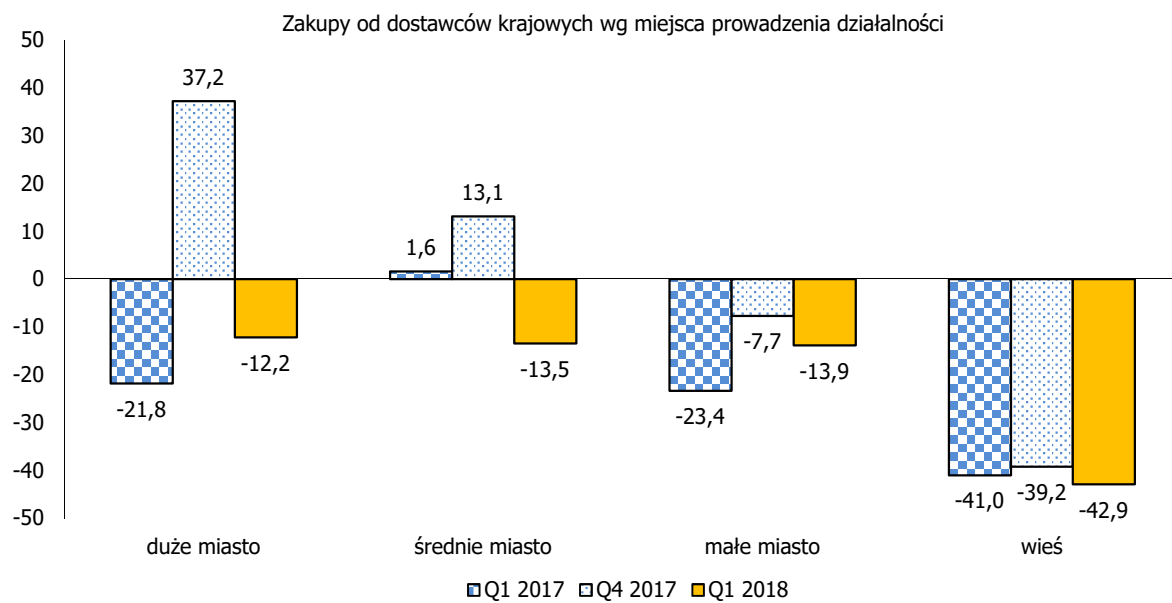

ZAKUPY OD DOSTAWCÓW KRAJOWYCH

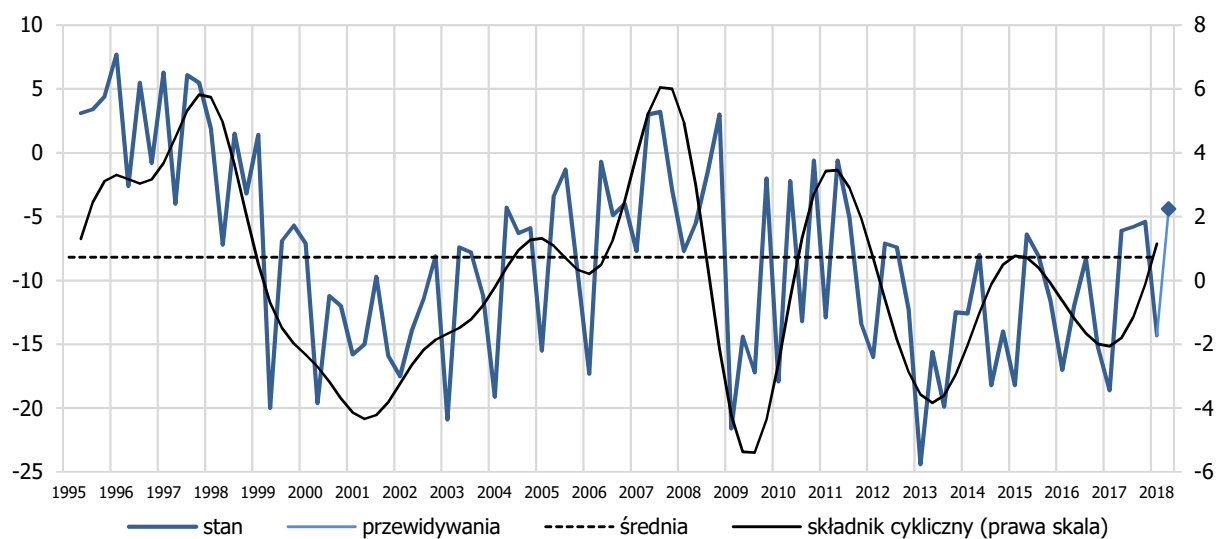

warianty odpowiedzi - odsetki	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	przewidywania
1. wzrost	8,4	18,4	22,6	24,6	11,9	21,1
2. brak zmiany	64,1	64,9	61,5	54,4	57,6	61,5
3. spadek	27,4	16,7	15,9	21,0	30,5	17,4
saldo (1.-3.)	-19,0	1,7	6,7	3,6	-18,6	3,7

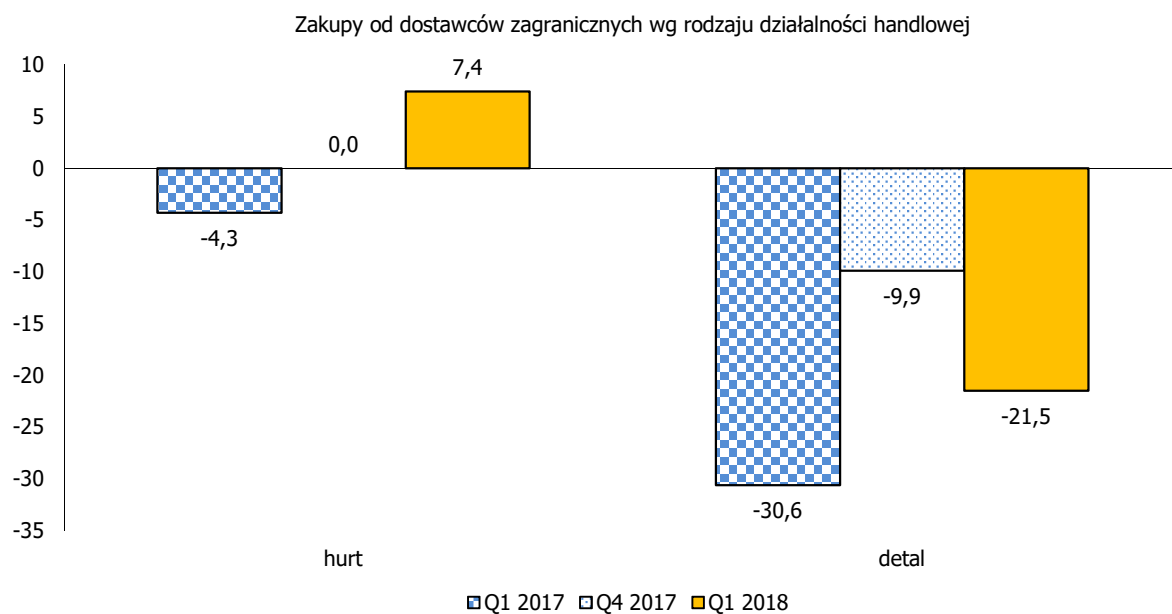

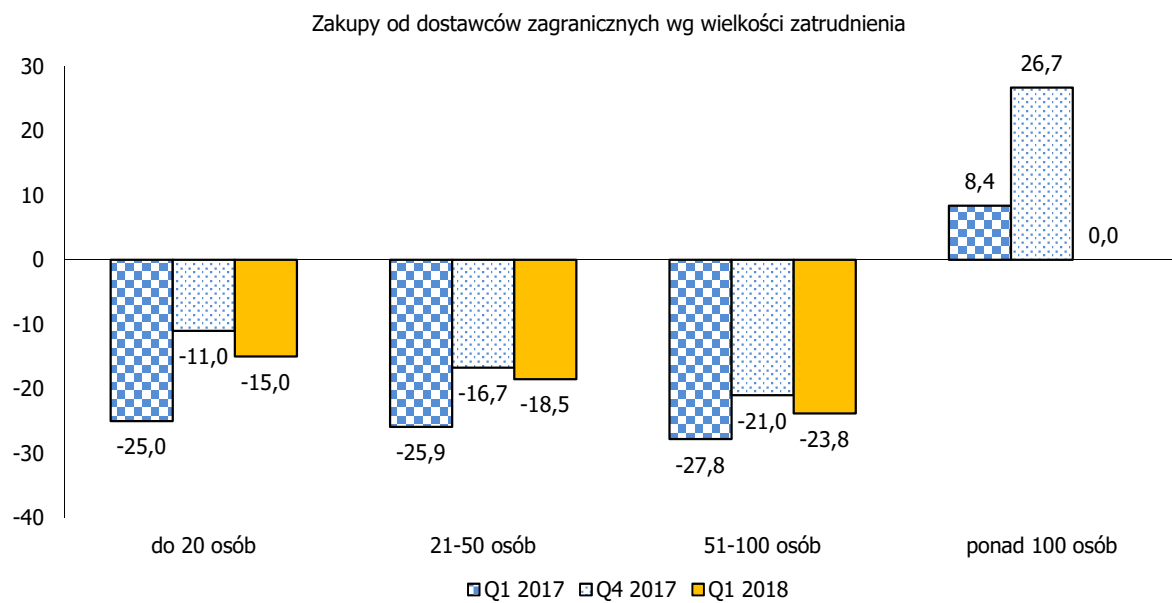
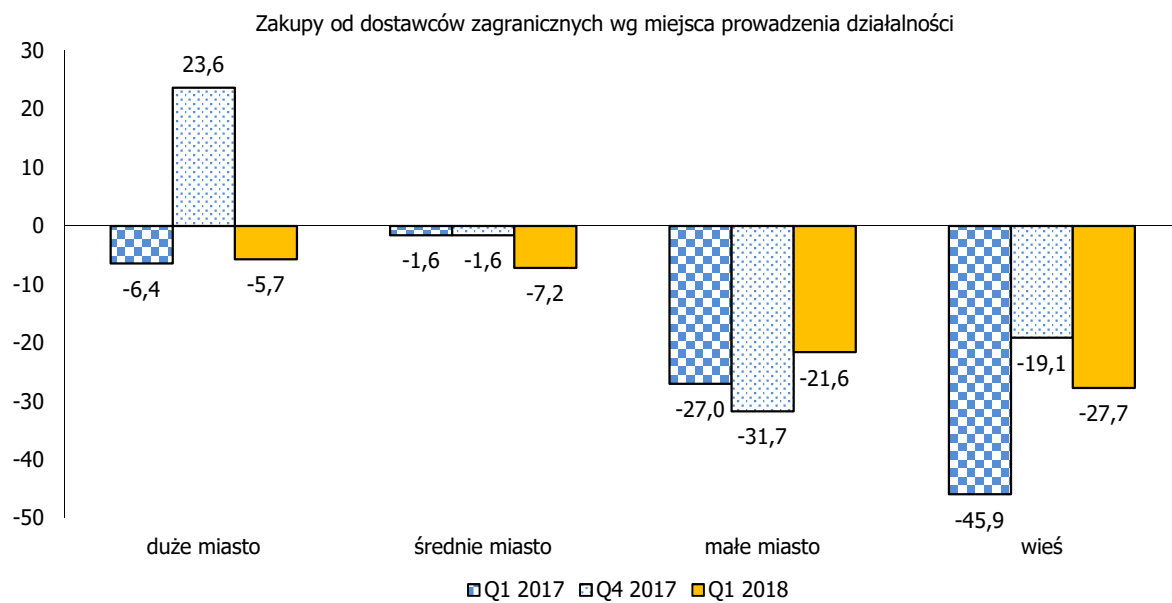

ZAKUPY OD DOSTAWCÓW ZAGRANICZNYCH

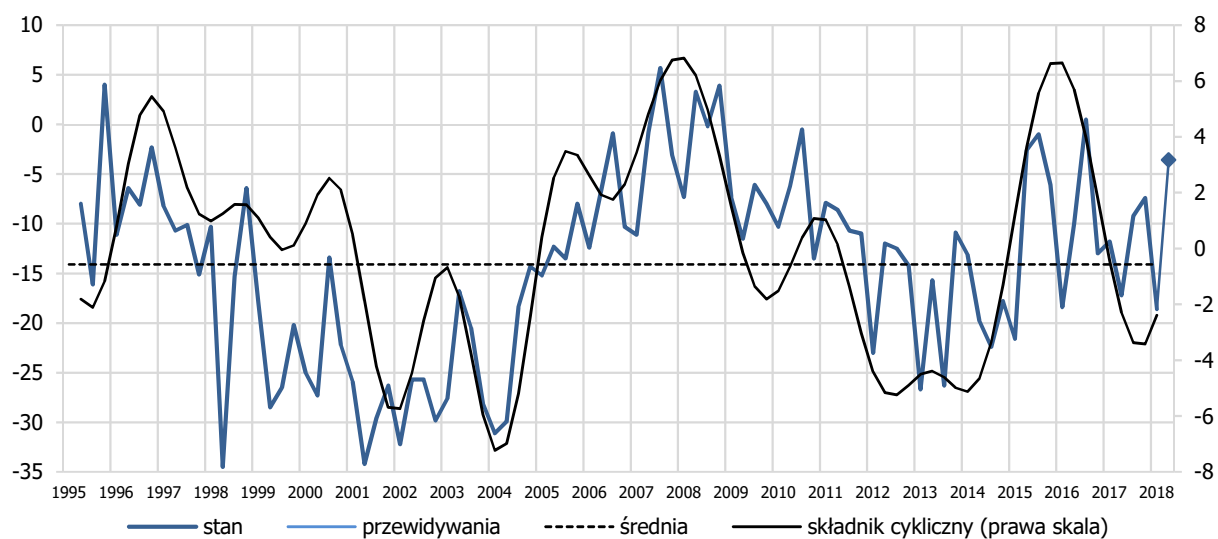

warianty odpowiedzi - odsetki	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	przewidywania
1. wzrost	5,5	8,7	12,0	13,3	9,2	13,1
2. brak zmiany	70,5	76,4	70,2	68,0	67,3	69,4
3. spadek	24,1	14,8	17,8	18,7	23,5	17,5
saldo (1.-3.)	-18,6	-6,1	-5,8	-5,4	-14,3	-4,4

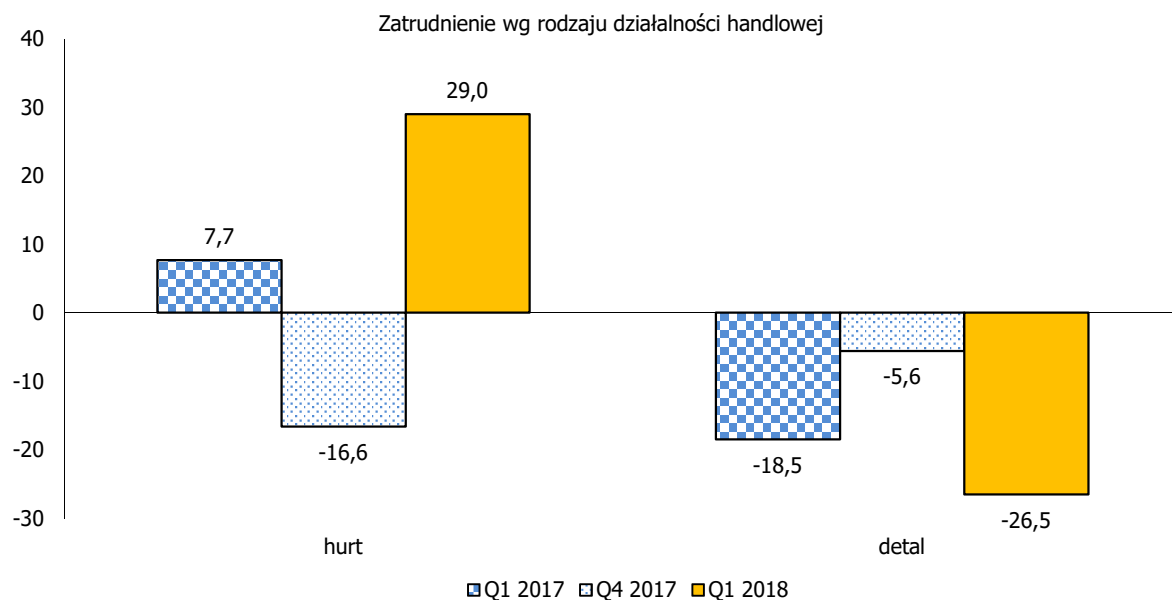

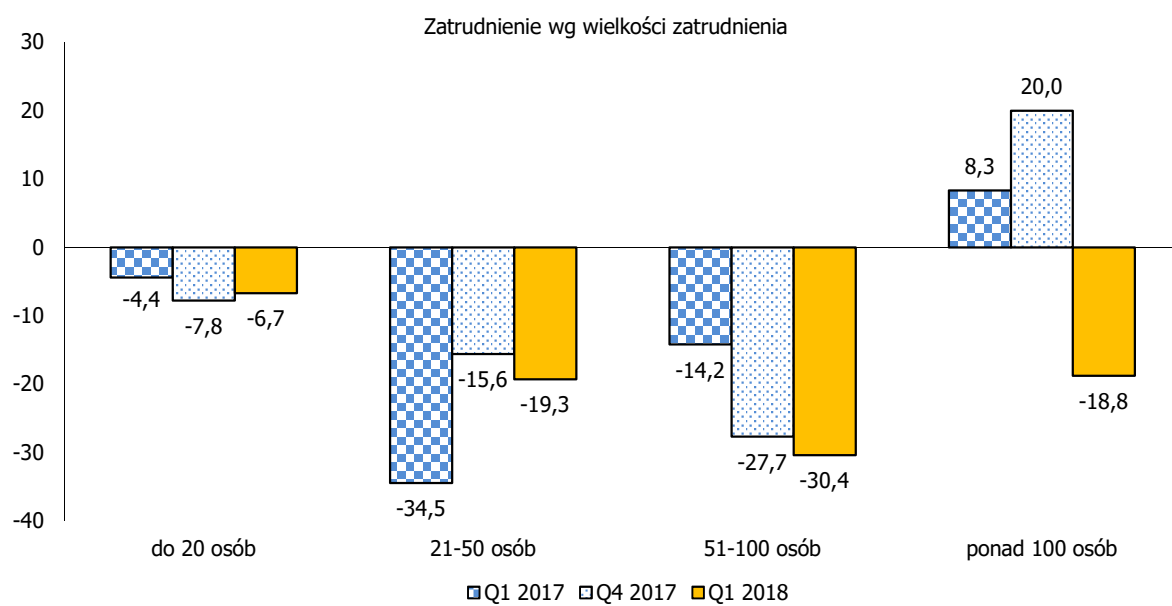
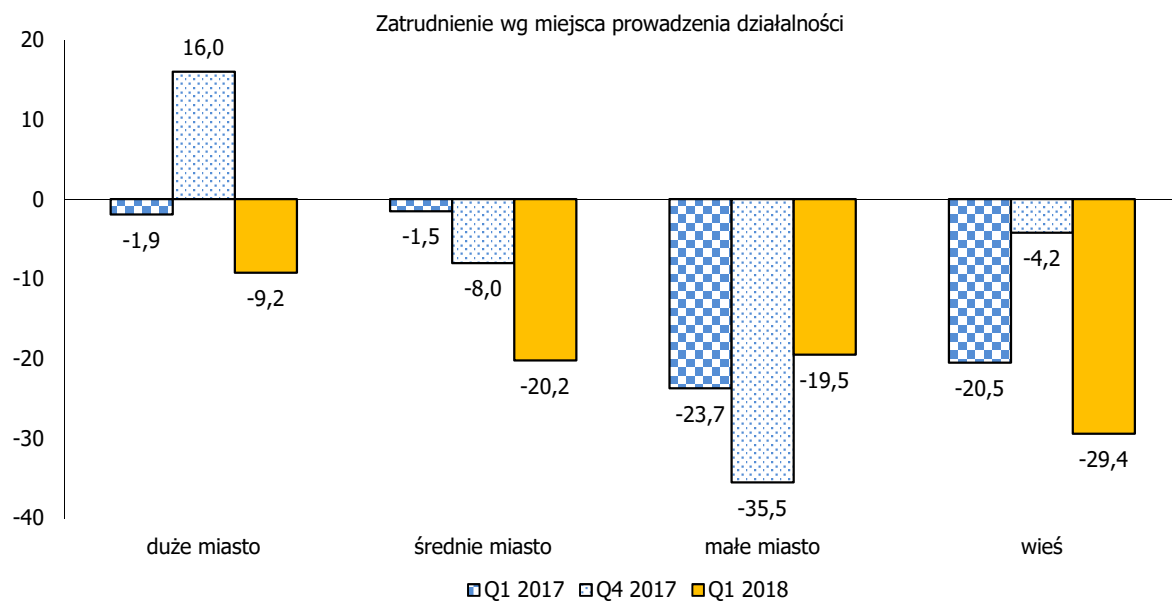

ZATRUDNIENIE

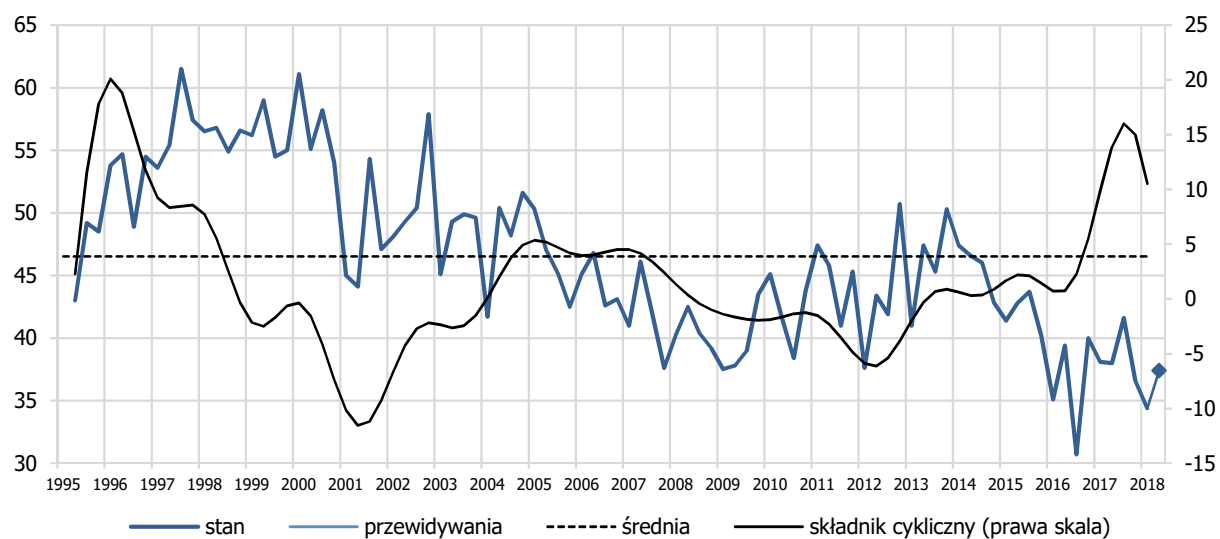

warianty odpowiedzi - odsetki	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	przewidywania
1. wzrost	5,1	7,4	13,9	15,7	12,5	11,4
2. brak zmiany	78,0	68,0	63,0	61,2	56,4	73,6
3. spadek	16,9	24,6	23,1	23,1	31,1	15,0
saldo (1.-3.)	-11,8	-17,2	-9,2	-7,4	-18,6	-3,6

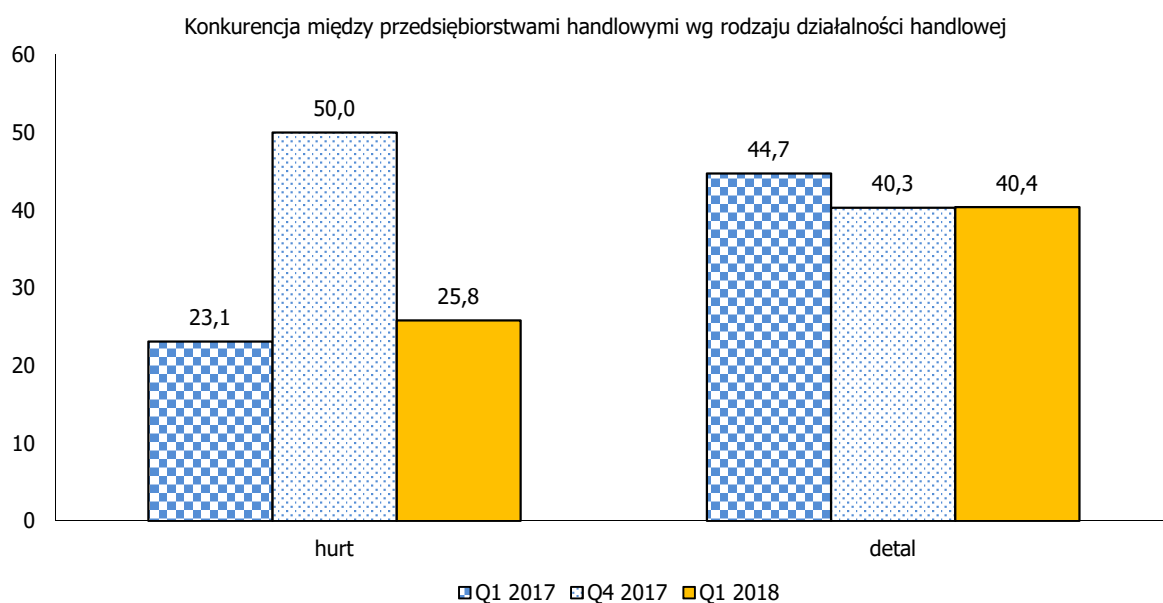

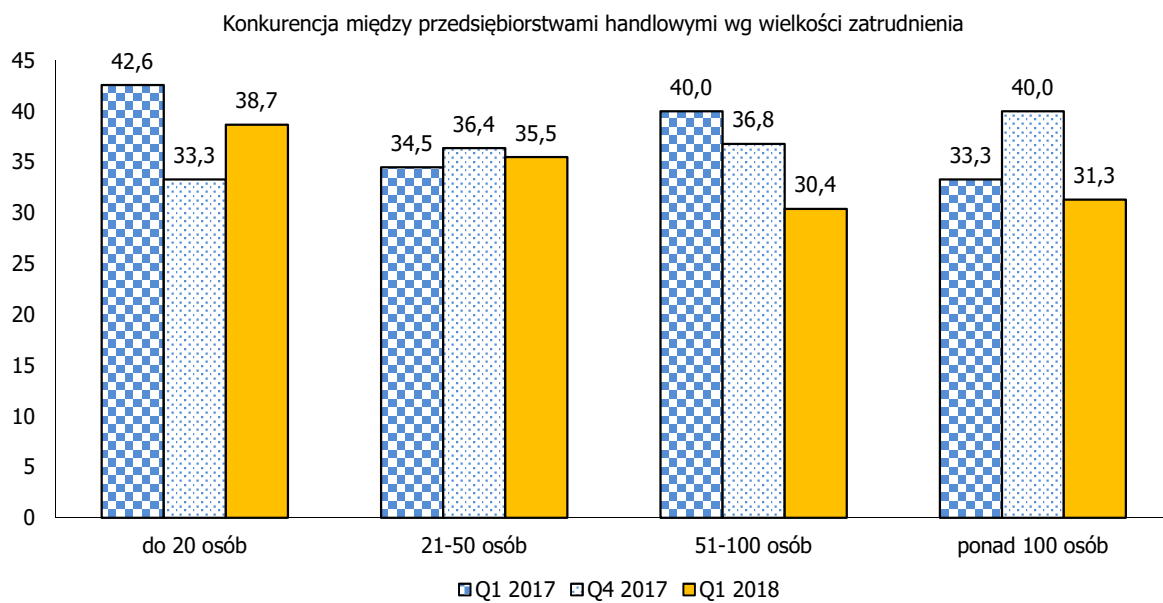
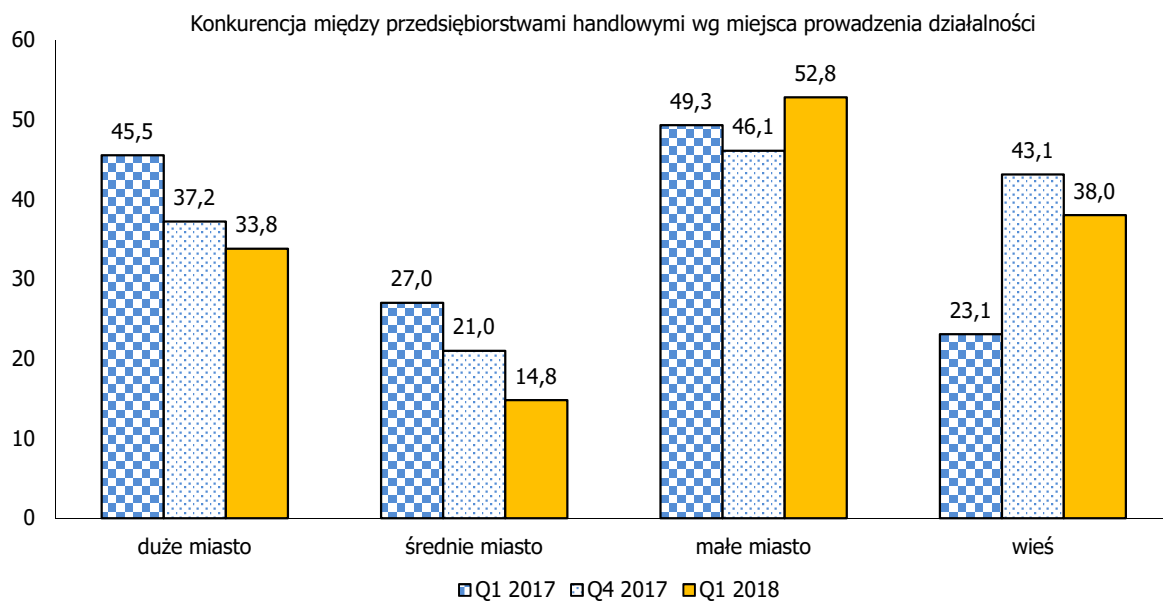

KONKURENCJA POMIĘDZY PRZEDSIĘBIORSTWAMI HANDLOWYMI

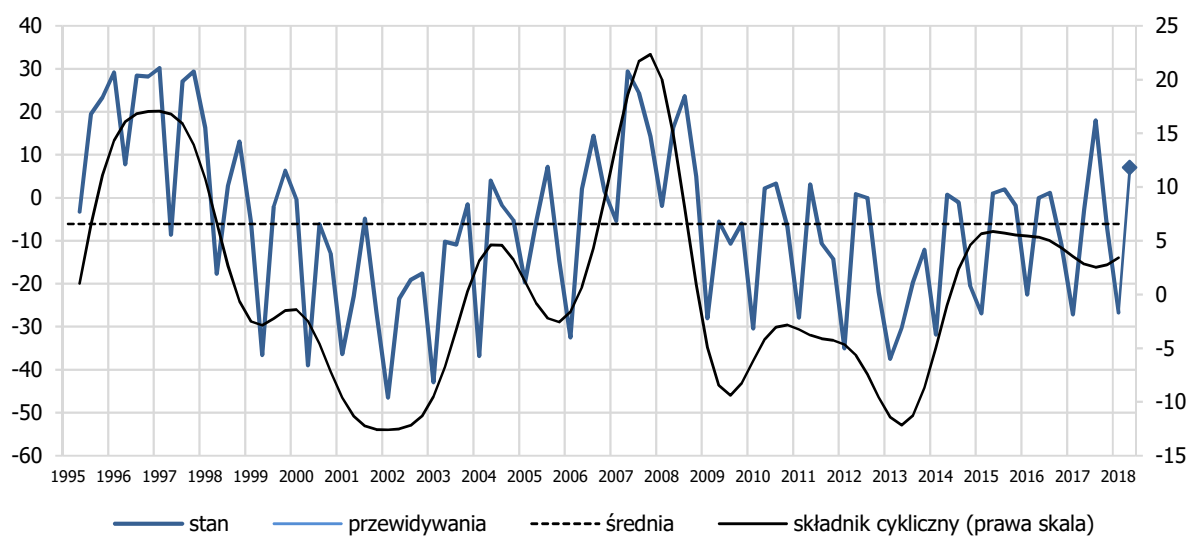

warianty odpowiedzi - odsetki	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	przewidywania
1. wzrost	38,5	39,2	42,4	37,8	35,5	39,2
2. brak zmiany	61,1	59,6	56,7	61,0	63,4	59,0
3. spadek	0,4	1,2	0,8	1,2	1,1	1,8
saldo (1.-3.)	38,1	38,0	41,6	36,6	34,4	37,4

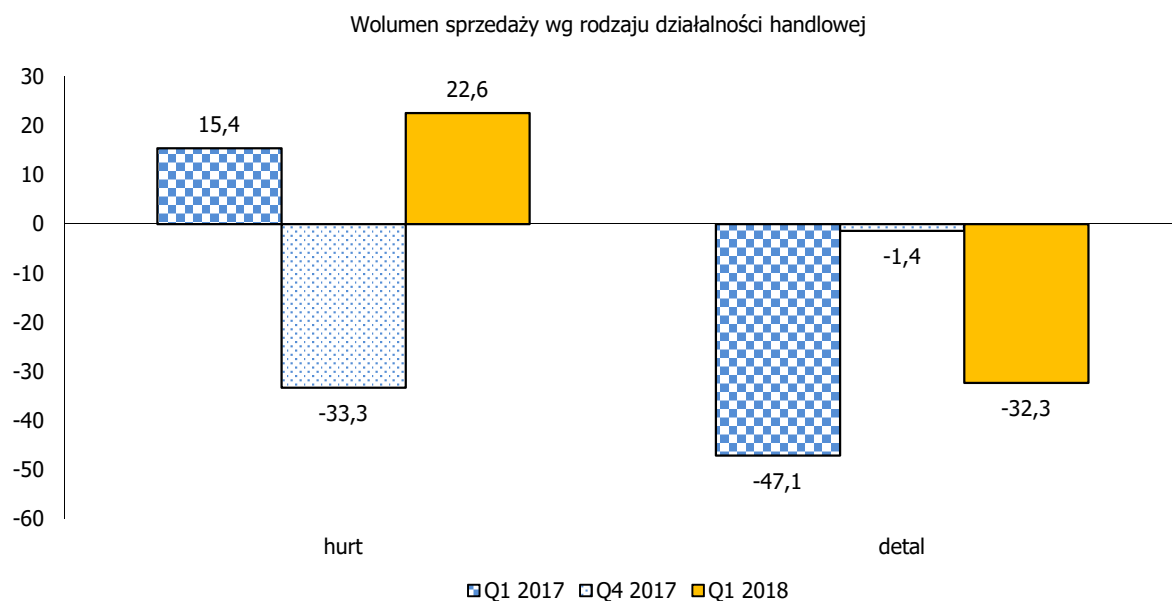

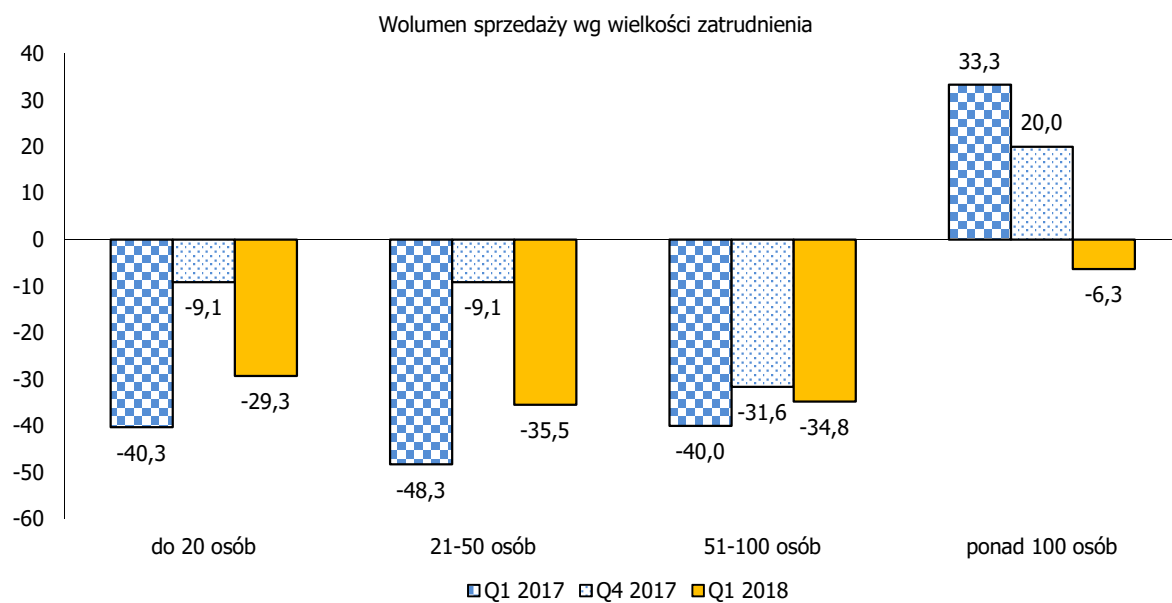
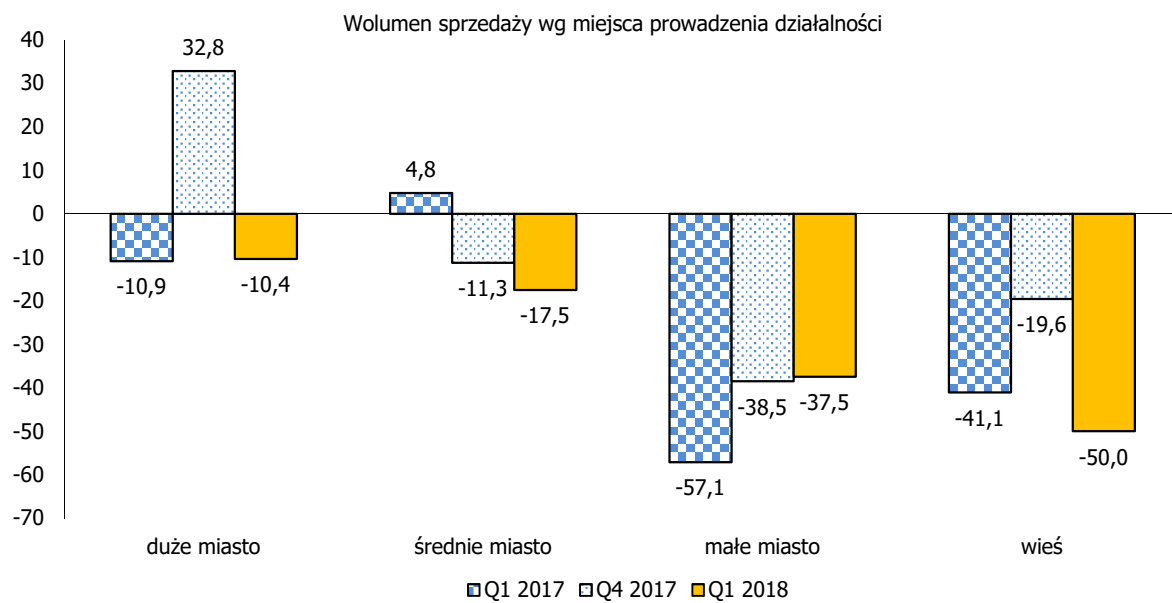

WOLUMEN SPRZEDAŻY

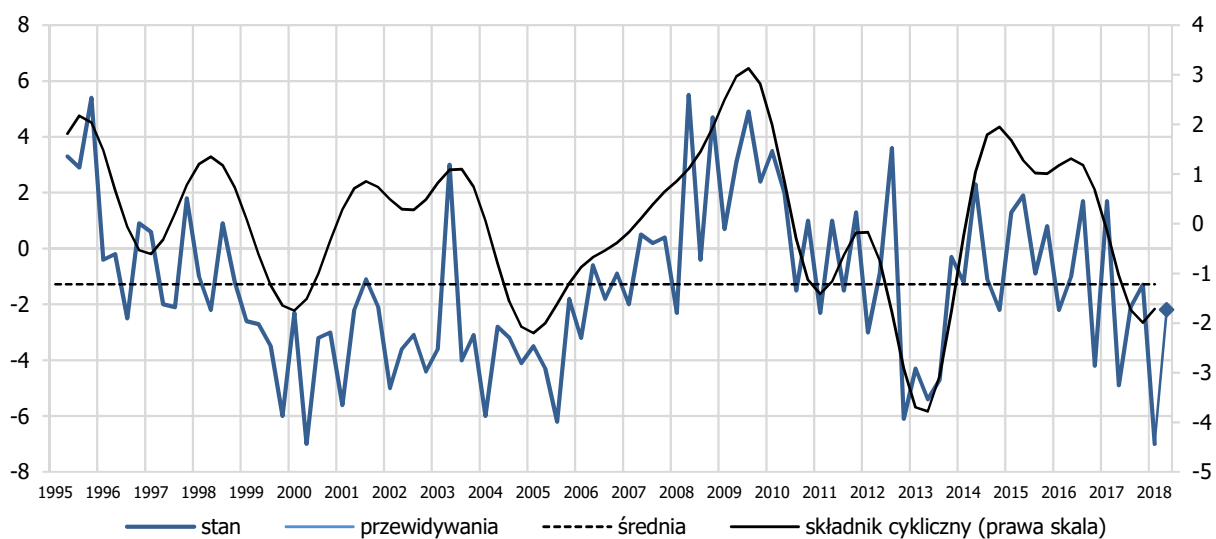

warianty odpowiedzi - odsetki	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	przewidywania
1. wzrost	12,0	22,0	39,3	24,9	15,4	28,6
2. brak zmiany	48,9	53,3	39,3	43,0	42,5	49,8
3. spadek	39,1	24,8	21,3	32,1	42,1	21,6
saldo (1.-3.)	-27,1	-2,8	18,0	-7,2	-26,7	7,0

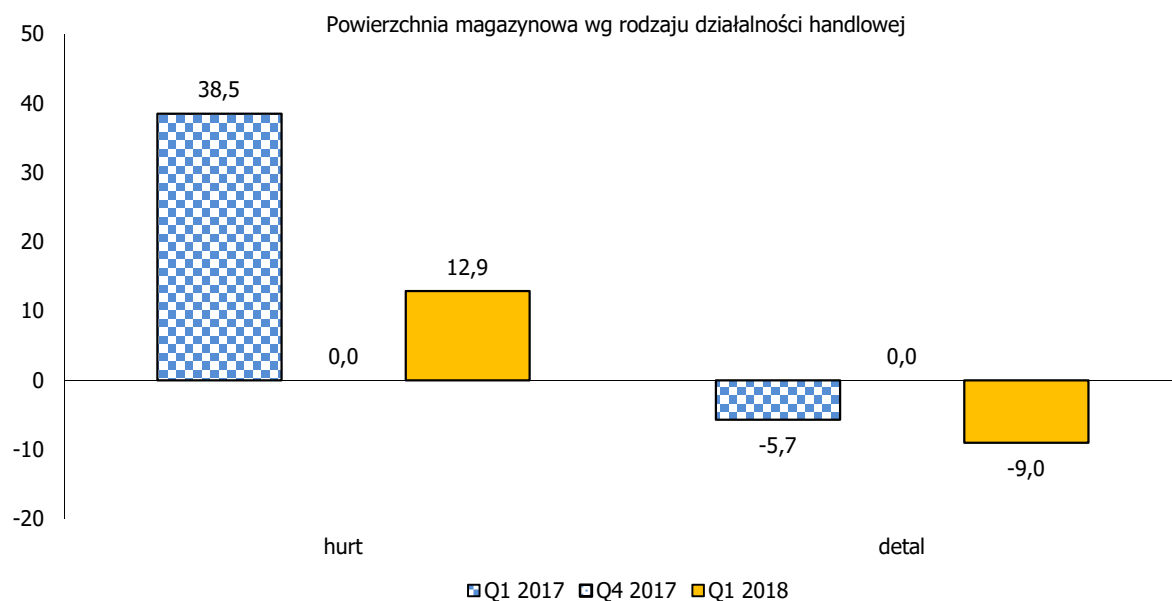

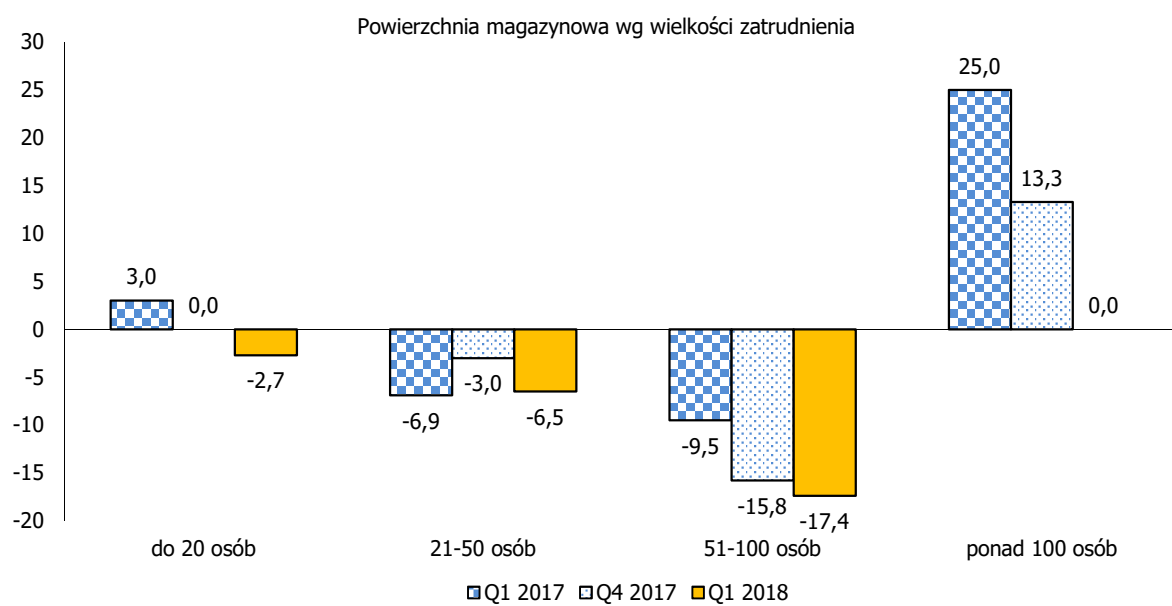
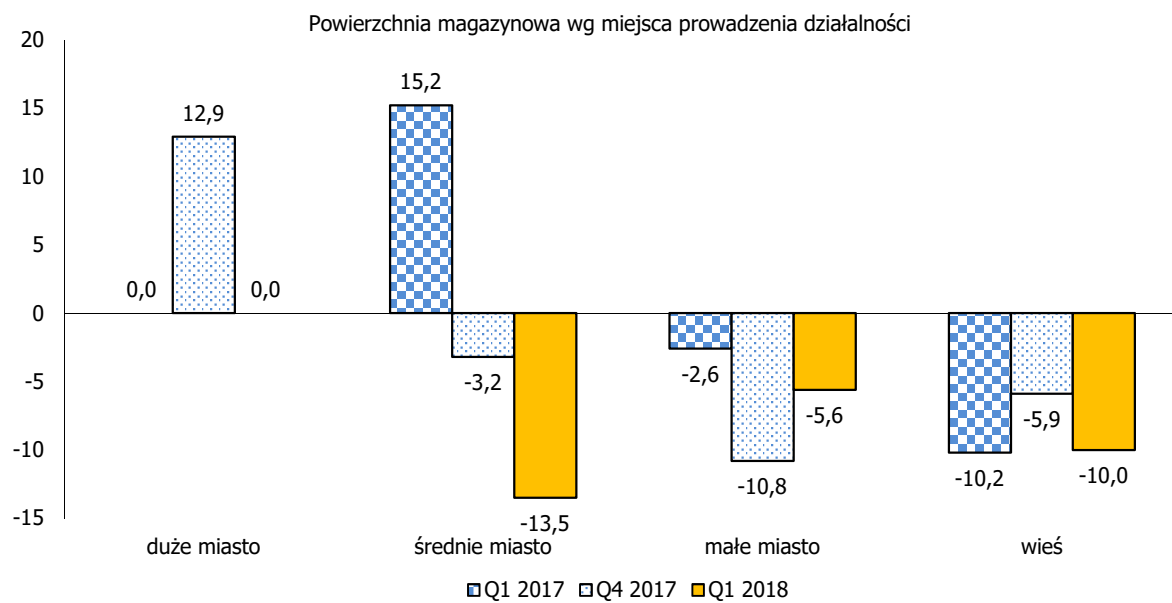

POWIERZCHNIA MAGAZYNOWA

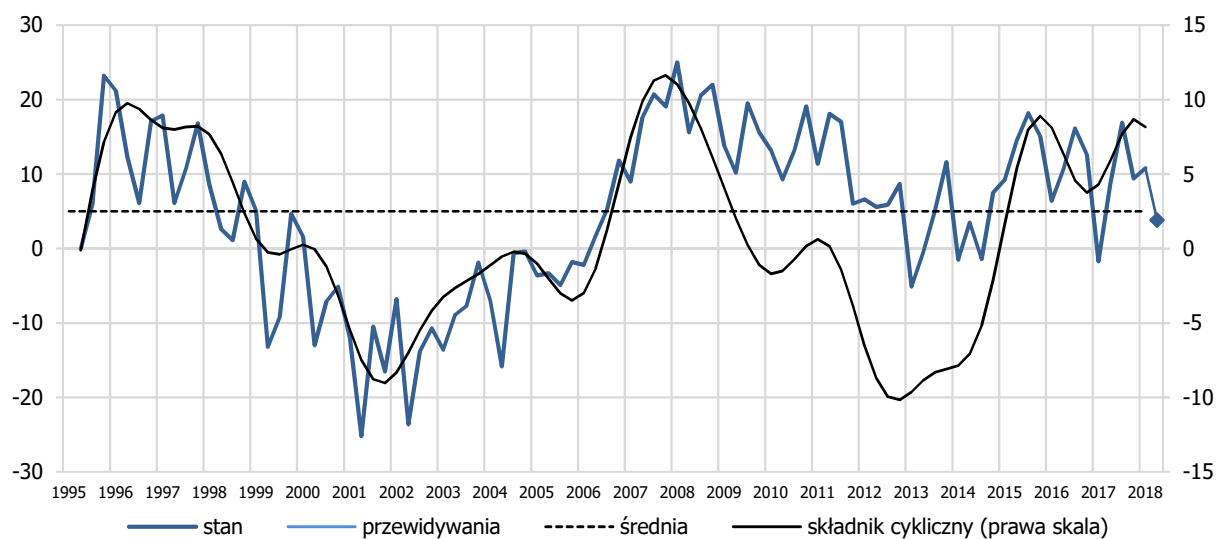

warianty odpowiedzi - odsetki	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	przewidywania
1. wzrost	7,6	0,0	4,2	5,2	2,2	3,3
2. brak zmiany	86,4	95,1	89,5	88,3	88,6	91,1
3. spadek	5,9	4,9	6,3	6,5	9,2	5,5
saldo (1.-3.)	1,7	-4,9	-2,1	-1,3	-7,0	-2,2

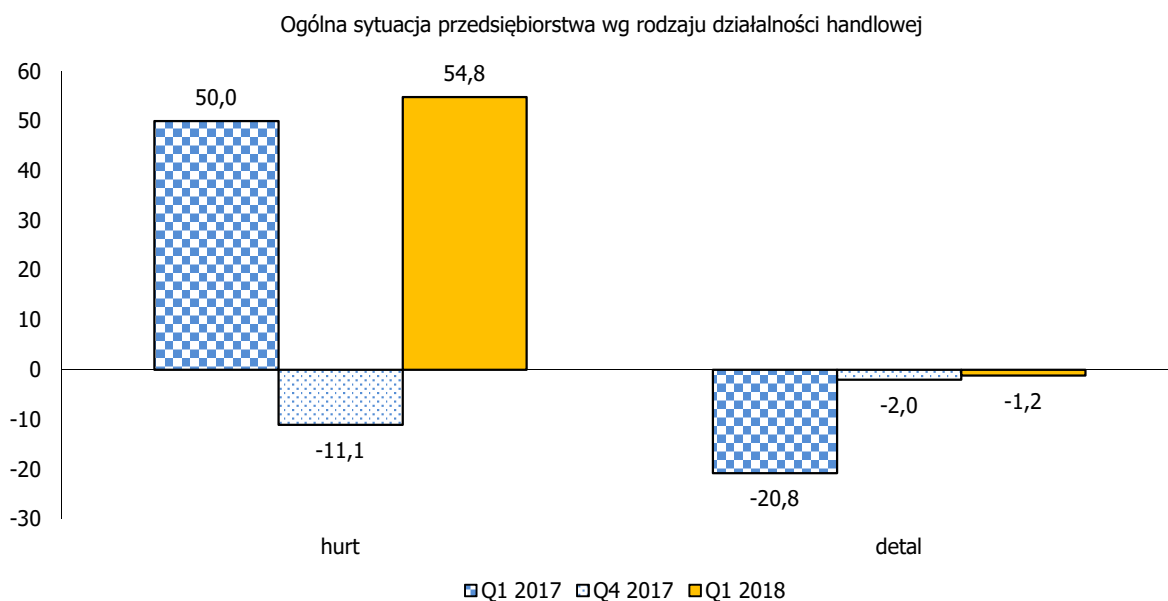

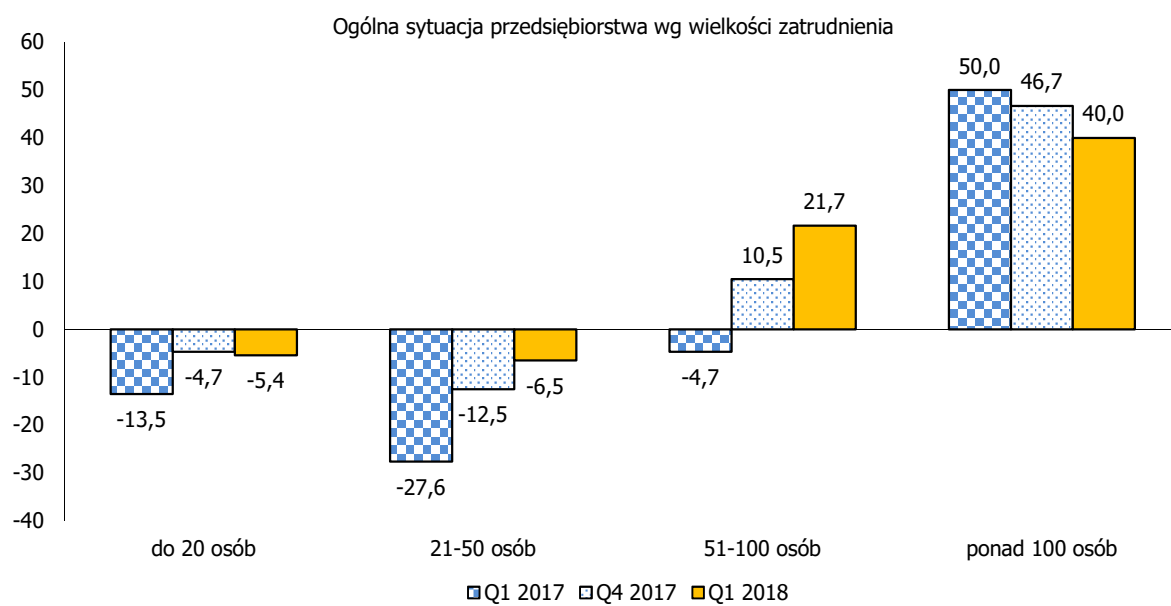
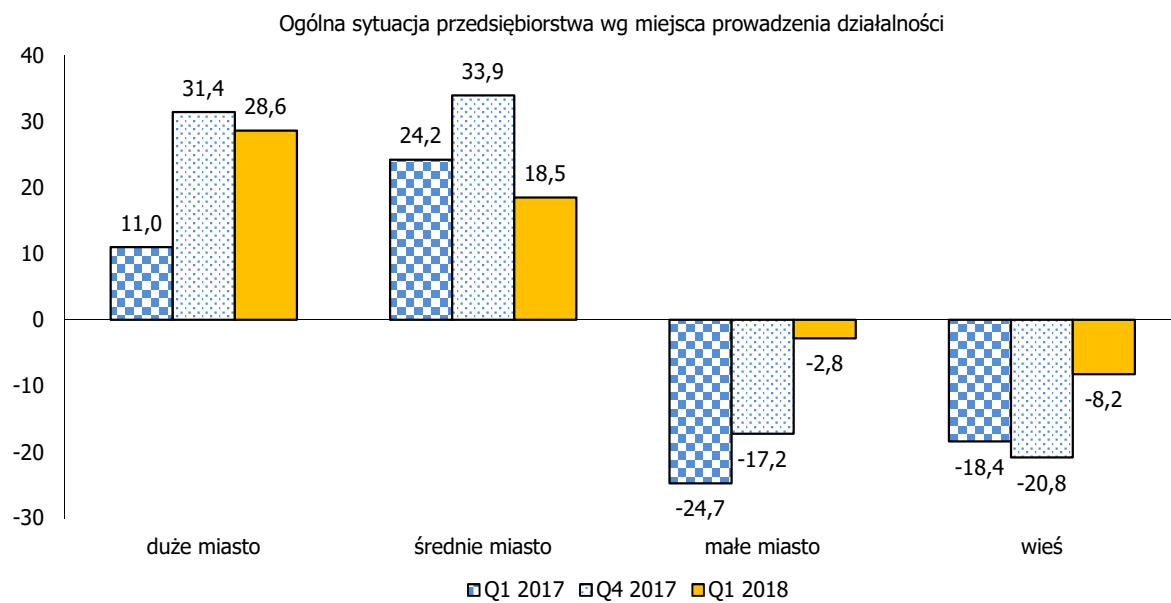

OGÓLNA SYTUACJA PRZEDSIĘBIORSTWA

warianty odpowiedzi - odsetki	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018	przewidywania
1. dobra	22,0	24,0	32,9	25,7	25,0	21,9
2. średnia	54,2	60,7	51,1	58,0	60,8	60,0
3. słaba	23,7	15,3	16,0	16,3	14,2	18,1
saldo (1.-3.)	-1,7	8,7	16,9	9,4	10,8	3,8

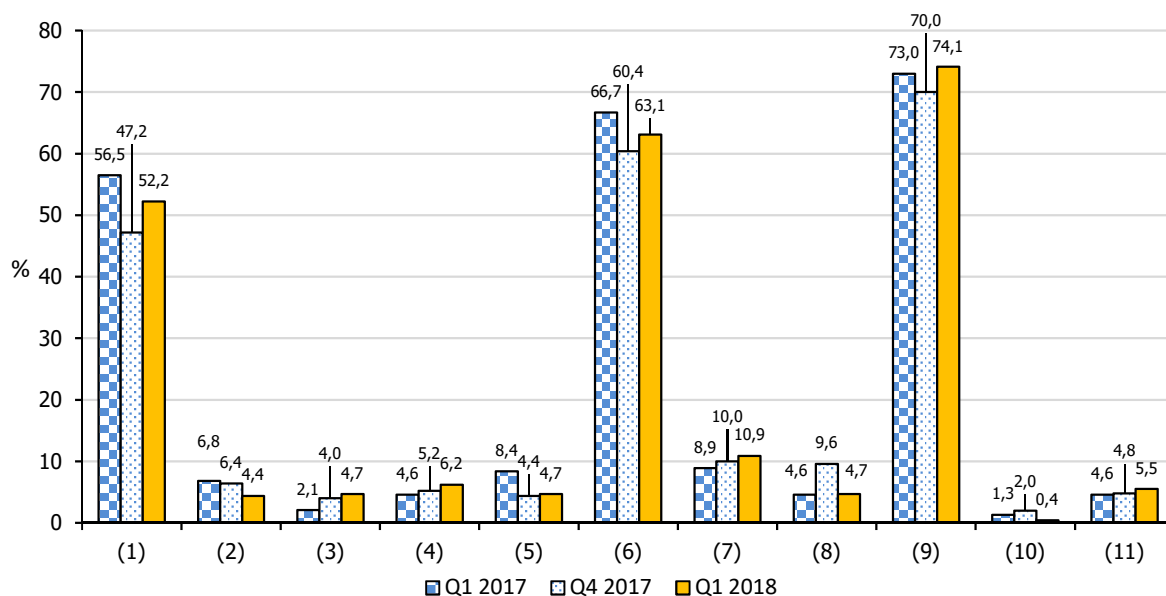

CENY TOWARÓW

	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018
1. wzrost	35,9	44,0	47,2	62,6	50,7
o więcej	10,7	11,0	19,4	16,5	15,8
o tyle samo	15,8	17,1	19,8	32,5	24,4
o mniej	9,4	15,9	16,2	13,6	10,5
2. brak zmiany	59,0	49,0	44,3	35,8	45,5
3. spadek	5,1	6,9	8,4	1,6	3,8
saldo (1.-3.)	30,8	37,1	38,8	61,0	46,9

CZYNNIKI OGRANICZAJĄCE POPRAWĘ SYTUACJI PRZEDSIĘBIORSTW HANDLOWYCH

- (1) niedostateczny popyt
- (2) niedostateczna podaż sprzedawanych towarów
- (3) jakość towarów
- (4) wysokość oprocentowania kredytów
- (5) możliwość uzyskania kredytów
- (6) koszty zatrudnienia pracowników
- (7) powierzchnia sprzedaży
- (8) wielkość magazynów
- (9) konkurencja
- (10) nie występują
- (11) inne

3. Koniunktura w handlu w 2017 roku

W 2017 roku IRG SGH przeprowadził kolejne cztery edycje badania koniunktury w polskim handlu. W I kwartale 2017 roku ankiety wysłano do 332 przedsiębiorstw handlowych (39% z nich udzieliło odpowiedzi), natomiast w II kwartale 2017 r. do 327 przedsiębiorstw handlowych, osiągając zbliżony poziom zwrotu (38% ankietowanych udzieliło odpowiedzi). W kolejnych dwóch kwartałach, po odświeżeniu próby badawczej, do wypełnienia ankiet angażowano w każdym kwartale powyżej 1500 przedsiębiorstw handlowych (1560 w III kwartale oraz 1514 w IV kwartale), osiągając współczynnik zwrotu na poziomie, odpowiednio: 8% oraz 9%. Badania prowadzone były na reprezentatywnej próbie polskich przedsiębiorstw handlowych. Wyniki badań zostały rozpowszechnione wśród polskich środowisk opiniotwórczych oraz przedstawione w środkach masowego przekazu.

W 2017 roku dodatnie wartości wskaźnika koniunktury utrzymywały się w pierwszych dwóch kwartałach: 7,1 pkt w I kwartale oraz 3,3 pkt w II kwartale. W pierwszym kwartale wartość wskaźnika była wyższa od średniej dla tego okresu z ostatnich dziesięciu lat (wynosi ona 3,8 pkt), lecz niższa od wartości odnotowanej rok wcześniej (9,1 pkt). Z kolei w drugim kwartale była na zbliżonym poziomie do średniej z ostatnich dziesięciu lat (wynosi ona 3,0 pkt), a zarazem niższa od wartości odnotowanej rok wcześniej (5,9 pkt). W IV kwartale koniunktura w handlu uległa pogorszeniu; nastąpił spadek wartości wskaźnika w ciągu kwartału o 6,3 punktu do poziomu -3,0 pkt. Był to poziom niższy od średniej dla tego okresu z ostatnich dziesięciu lat (wynosi ona -0,4 pkt) i od poziomu odnotowanego rok wcześniej (2,1 pkt). Osłabienie się koniunktury, które nastąpiło w III kwartale roku, utrzymało się również w IV kwartale i objawiło się pogarszającą się sytuacją – ogólną i finansową – przedsiębiorstw tego sektora, spadkiem zakupów od dostawców krajowych oraz zmniejszeniem powierzchni magazynowej.

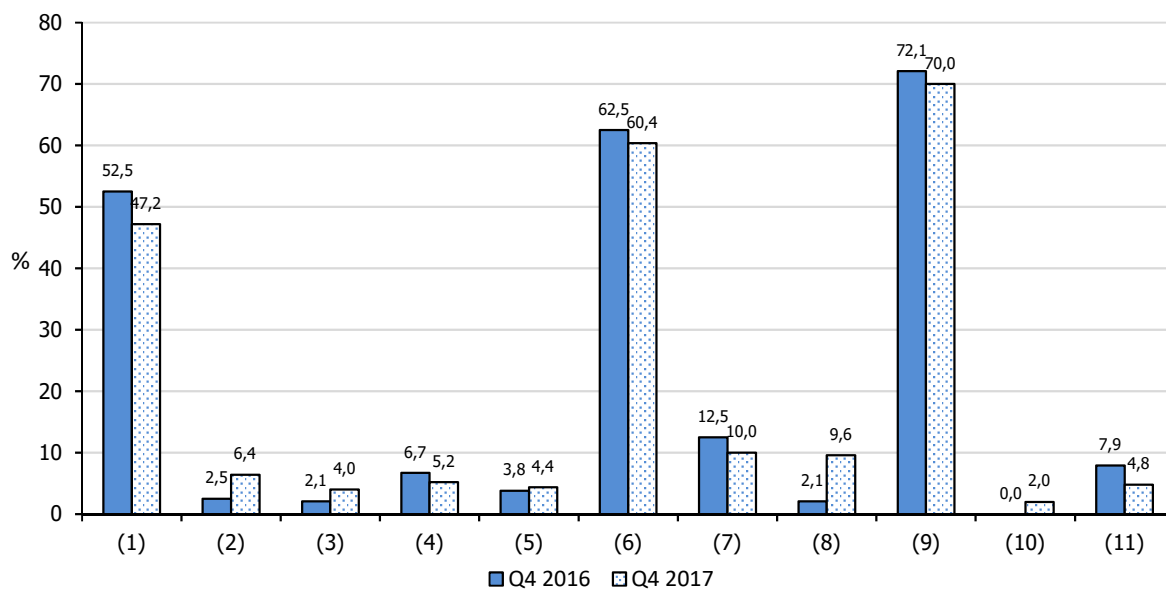
Z kwartału na kwartał 2017 roku przedsiębiorstwa handlowe sygnalizowały spowolnienie aktywności gospodarczej. Sygnały te znalazły odzwierciedlenie w ich sytuacji finansowej. Wyjątek stanowił II kwartał 2017 r., w którym odnotowano dodatnie saldo odpowiedzi na pytanie o zmiany ogólnej sytuacji przedsiębiorstwa. Kolejny rok z rzędu obserwowaliśmy spadek zakupów od dostawców zagranicznych (ujemne wskaźniki odnotowano we wszystkich kwartałach), jednak z kwartału na kwartał tempo tego spadku obniżało się i na koniec roku zakupy osiągnęły poziom najwyższy od 6 lat. Zakupy od dostawców zagranicznych są wrażliwym wskaźnikiem koniunktury w polskim handlu, który asymetrycznie reaguje na jej zmiany. Silnie rośnie wraz z pogarszaniem się koniunktury i powoli maleje wraz z jej poprawą. Towarzyszyła temu fluktuacja wielkości zakupów od dostawców krajowych i zapasów.

Przez cały rok 2017 r. wartości salda odpowiedzi na pytanie o zmianę wielkości zatrudnienia były ujemne, jednak stopniowo rosły (w kolejnych kwartałach wyniosły: -11,8 pkt, -17,2 pkt, -9,2 pkt oraz 7,4 pkt). Presja kosztowa na redukcję zatrudnienia była widoczna już w 2016 r. Rok 2017 pokazał, że możliwości cięcia etatów handlowych są ograniczone.

Nieprzerwanie od wielu lat utrzymuje się na wysokim poziomie saldo odpowiedzi na pytanie dotyczące konkurencji dla badanych przedsiębiorstw handlowych. Tak było również w 2017 roku. Pomimo postępującej w polskim handlu koncentracji oraz będącego jej efektem spadku liczby mniejszych sklepów jest on ciągle rozproszony. Polski handel nadal charakteryzuje się bardziej strukturą konkurencyjną niż zachowaniami konkurencyjnymi. Zdecydowanie większe korzyści osiągają konsumenci z nasilenia się procesów koncentracyjnych niż z zagrożenia konkurencyjnego, na jakie narzekają przedsiębiorstwa handlowe.

Od początku badania koniunktury w handlu przez IRG SGH niezmiennie trzy czynniki ograniczają polepszenie sytuacji przedsiębiorstw handlowych: konkurencja, wysokie koszty

zatrudnienia pracowników oraz niedostateczny popyt. W IV kwartale 2017 roku – w stosunku do analogicznego okresu 2016 roku – zmniejszył się jednak odsetek przedsiębiorstw uważających konkurencję, koszty zatrudnienia pracowników oraz niedostateczny popyt za czynniki ograniczające ich rozwój, odpowiednio: z 72,1% do 70,0%, z 62,5% do 60,4% oraz z 52,5% do 47,2% (rys. niżej).

- (1) niedostateczny popyt
- (2) niedostateczna podaż sprzedawanych towarów
- (3) jakość towarów
- (4) wysokość oprocentowania kredytów
- (5) możliwość uzyskania kredytów
- (6) koszty zatrudnienia pracowników
- (7) powierzchnia sprzedaży
- (8) wielkość magazynów
- (9) konkurencja
- (10) nie występują
- (11) inne